

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Malé ostrovní rozvojové státy – skrze spolupráci
k emancipaci**

Lenka Syrová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Malé ostrovní rozvojové státy - skrze spolupráci
k emancipaci**

Lenka Syrová

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D., za její odbornou pomoc, připomínky, ochotu, trpělivost a čas, který mi věnovala.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	
1 ÚVOD.....	1
2 VYMEZENÍ POJMU SIDS.....	3
2.1 Akční program Barbados	6
2.2 Mauritius strategie.....	9
2.3 SAMOA cesta	12
3 SPOLUPRÁCE JAKO NÁSTROJ MOCI.....	15
3.1 AOSIS	15
3.2 Spolupráce na mezinárodní úrovni.....	18
4 KARIBIK.....	22
4.1 Integrace v rámci regionu.....	24
4.2 Regionální spolupráce.....	28
5 PACIFIK.....	33
5.1 Specifické problémy regionu	35
5.2 Regionální integrace.....	40
6 AIMS	45
6.1 Regionální spolupráce.....	47
7 ZÁVĚR.....	50

8	SEZNAM LITERATURY	54
8.1	Knihy a články.....	54
8.2	Internetové zdroje.....	57
9	RESUMÉ.....	63
10	PŘÍLOHY	64

SEZNAM ZKRATEK

AMEP	Monitoring znečištění životního prostředí (<i>Assessment and Management of Environment Pollution</i>)
AOSIS	Aliance malých ostrovních států (<i>Alliance of small island states</i>)
BPOA	Akční program Barbados (<i>Barbados Programme of Action</i>)
CARICOM	Karibské společenství a společný trh (<i>Caribbean Community and Common Market</i>)
CARIFTA	Karibské sdružení volného obchodu (<i>Caribbean Free Trade Association</i>)
CCCC	Centrum karibského společenství pro klimatické změny (<i>Caribbean community climate change centre</i>)
CCRIF	Program na pojištění katastrofických rizik (<i>Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility</i>)
CEP	Karibský program pro životní prostředí (<i>Caribbean Environment Programme</i>)
CETA	Komunikace, vzdělání, výchova a osvěta (<i>Communication, Education, Training and Awareness</i>)
ECLAC	Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a Karibik (<i>Economic Commission for Latin America and the Caribbean</i>)

ECOWAS	Hospodářské společenství západoafrických států (<i>Economic Community Of West African States</i>)
ECREE	Centrum pro obnovitelné zdroje a energetickou účinnost (<i>Ecowas centre for renewable energy and energy effeiciency</i>)
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu (<i>European Free Trade Association</i>)
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (<i>Food and Agriculture Organization</i>)
FFA	Agentura pro rybolov (Forum Fisheries Agency)
G-77	Skupina G77 (<i>Group of 77</i>)
GEF-CV	Globální environmentální možnosti na Kapverdách (<i>Global Environment Facility - Cabo Verde</i>)
INC	Mezivládní vyjednávací výbor (<i>Intergovernmental Negotiating Committee</i>)
IOC	Komise indického oceánu (<i>Indian Ocean Commission</i>)
JPOI	Implementační plán Johannesburg (<i>Johannesburg Plan of Implementation</i>)
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (<i>Millennium Development Goals</i>)
MSI	Mauritius strategie (<i>Mauritius Strategy of Implementation</i>)

NAPA	Akční národní programy (<i>National Adaptation Programmes of Action</i>)
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu (<i>Organization of the Petroleum Exporting Countries</i>)
OSN	Organizace spojených států (<i>United Nations</i>)
OTI	Technologický oceánský inkubátor (<i>Ocean technology incubator</i>)
PICTA	Pacifické obchodní dohody (<i>The Pacific Island Countries Trade Agreement</i>)
SIDS	Malé ostrovní rozvojové státy (<i>Small island developing states</i>)
SPAW	Chráněná území a divoká zvěř (<i>Specially Protected Areas and Wildlife</i>)
SPREP	Sekretariát regionálního programu pro životní prostředí (<i>Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme</i>)
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji (<i>United Nations Conference on Trade and Development</i>)
UNDP	Rozvojový program OSN (<i>United Nations Development Programme</i>)
UNEP	Program OSN pro životní prostředí (<i>United Nations Environment Programme</i>)

UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>)
UNFCCC	Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (<i>United Nations Framework Convention on Climate Change</i>)
UN-OHRLLS	Úřad vysokého představitele pro nejméně rozvinuté země (<i>United Nations Under-Secretary-General and High Representative of the Office</i>)
WCR	Širší vymezení Karibiku (<i>Wider Caribbean Region</i>)
WSSD	Světový summit o udržitelném rozvoji (<i>World Summit on Sustainable Development</i>)
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World trade organization</i>)

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce je problematika rozvojových ostrovních států, které se sdružují do skupiny Malých ostrovních rozvojových států (Small island developing states – SIDS). Rozvojová problematika je zajímavé téma, kterému je v současné době věnována stále větší pozornost, a proto stojí za to se touto problematikou podrobněji zabývat. Ostrovy jsou velice citlivé na klimatické změny a přírodní katastrofy, které v posledních letech zásadním způsobem nepříznivě ovlivňují celou řadu států. Klimatické změny se na ostrovech projevují zejména stoupající hladinou oceánů, což vede k úbytku půdy a v nejhorším případě může hrozit do budoucna samotný zánik ostrova. Tyto státy jsou zcela závislé na vnější pomoci, a proto hraje důležitou roli mezinárodní obchod. Vývoz v mnoha zemích je spíše zanedbatelný a nepřináší vysoké příjmy.

Prioritou zemí je zajistit si udržitelný rozvoj, společně řeší problematiku ohrožených zdrojů například nedostatku pitné vody či bezpečných potravin. Další zásadní problém představuje zvýšená hladina moří, v jejímž důsledku dochází k úbytku půdy. Dále se SIDS zabývá hospodářským růstem, zpracováním chemických látek a řeší problémy spojené s využitím odpadu.

Bakalářská práce má za cíl představit SIDS a zjistit, do jaké míry jsou tyto země schopné fungovat bez pomoci ostatních států a zároveň jaký vliv má spolupráce na ostrovní rozvojové státy. Kooperace je zásadním procesem všech států, jedná-li se o ostrovní rozvojové státy je tento proces naprosto klíčový. Vzhledem k problematice, které jsou státy vystaveny, se budu zabývat zejména současnými tématy a zároveň nastíním možný budoucí vývoj států.

Druhá kapitola definuje skupinu malých ostrovních rozvojových států. V této části se zaměřím na vývoj od počátku existence SIDS až po současnou

situaci. Kapitola se bude věnovat zásadním milníkům, které ovlivnily budoucnost SIDS.

Ve třetí kapitole se zaměřím na Alianci malých ostrovních států (Alliance of small island states – AOSIS). Představím tuto mezivládní organizaci, vysvětlím hlavní náplň aliance a zanalyzuji její přínos v rámci SIDS. V rámci této kapitoly se zaměřím na spolupráci SIDS jako celku s dalšími aktéry. Jednotlivé země jsou zapojeny do více prolínajících se organizací. Zanalyzuji, do jaké míry je SIDS propojena a jak je tato propojenost pro SIDS výhodná či nikoli.

Následující kapitola bude orientována empiricky. Vysvětlím a následně rozdělím členské státy SIDS do jednotlivých regionů. Dále zde zmíním prioritní témata charakterizující všechny dané oblasti. Organizace spojených národů (United Nations – OSN) vymezuje tři oblasti podle geografické polohy. Rozdělení podle polohy jednotlivých ostrovů bude zachováno a práce se nadále dělí do těchto tří částí podle zmíněných oblastí – Karibik, Pacifik a třetí část se věnuje Atlantiku, Indickému oceánu a Jihočínskému moři. Zanalyzuji jednotlivé oblasti a zaměřím se na jejich charakteristické prvky.

Závěrečná kapitola bude věnována zodpovězení výzkumné otázky, a sice do jaké míry mohou státy fungovat bez pomoci ostatních a zároveň jaký dopad má jejich spolupráce. V této části nastíním možný vývoj států do budoucna.

Podklady k této práci budou tištěné publikace, odborné články a internetové zdroje. Vzhledem k absenci této literatury v českém prostředí, budu pracovat převážně s cizojazyčnými zdroji. Z českých publikací budu čerpat pouze v teoretické části, jelikož zahraniční zdroje se stěžejní problematice věnují ve větší míře. V této práci budu využívat zejména internetové zdroje a odborné články, vzhledem k aktuálnosti tématu. Internetové zdroje budou tvořit hlavní pilíř této práce, jelikož z nich budu čerpat stanoviska konferencí, která jsou zcela zásadní pro SIDS.

2 VYMEZENÍ POJMU SIDS

Malé ostrovní rozvojové státy jsou charakteristické svou zranitelností vůči přírodním a ekologickým problémům. Většina ostrovů má malou rozlohu, nízký počet obyvatel a zpravidla úzkou základnu zdrojů. Ekonomika států je křehká, jelikož je otevřená a silně závislá na mezinárodním obchodu (WTO). Ostrovy jsou vysoce heterogenní, liší se v otázkách sociálních, politických, ekonomických, historických a geografických. Nicméně, sdílejí problematiku životního prostředí, populace, rozlohy, ekonomické závislosti, zranitelnosti vůči přírodním katastrofám a v neposlední řadě čelí problému začlenit se do mezinárodních vztahů (Betzold 2010: 132).

Členské státy se podle OSN dělí do třech regionů, a sice Karibik, Pacifik a AIMS¹. Mezi členské ostrovy Karibiku patří Antigua a Barbuda, Bahamské ostrovy, Barbados, Belize, Kuba, Dominika, Dominikánská republika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincent a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago. Pacifik zastupují Fidži, Cookovy ostrovy, Kiribati, Marshallovy ostrovy, Mikronésie, Nauru, Niue, Palau, Papua Nová Guinea, Samoa, Šalamounovy ostrovy, Východní Timor, Tonga, Tuvalu a Vanuatu. Do regionu AIMS se řadí Kapverdy, Komory, Guinea Bissau, Maledivy, Mauritius, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Seychely a Singapur (WMO). Mapa členských států se nachází v příloze 1.

Jak již bylo zmíněno, primárním problémem jsou environmentální podmínky. Jedná se o hrozbu klimatických změn a především obavy ze zvyšování hladiny oceánů. Jejich vzestup může ovlivnit existenci nízko položených ostrovů. Řada ostrovů má křehký ekosystém, který spolu s korálovými útesy může být vlivem stoupající hladiny poškozen. Hladina moře nepřímo souvisí

¹ Afrika, Indický oceán, Středozemní moře a Jihočínské moře.

s vnitřní migrací na ostrově, kdy v důsledku úbytku zemědělské půdy lidé směřují více do vnitrozemí (Jermář 2011: 126–127).

Přírodní katastrofy mohou mít na ostrov stejně ničivý dopad jako vzestup oceánů. Sucha, sesuvy půdy, hurikány, ale i ropné skvrny činí značné problémy. Přírodní katastrofy mají ničivé důsledky, nicméně samotná rehabilitace poškozené oblasti je pro ostrov zdrcující. Ostrovy nemají dostatečný finanční potenciál, jelikož náklady na jejich obnovu značně převyšují jejich možnosti. V současné době je snaha o větší propagaci důsledků, respektive zvýšení povědomí veřejnosti zejména co se týká připravenosti a včasného varování. Většina ostrovů nemá tušení, že se k nim například blíží hurikán, jelikož je zde většinou absence satelitních zařízení či nízká síť telekomunikačních linek, což je zásadním problémem včasného varování pro vzdálené oblasti (UN-OHRLLS 2011).

Pobřežní části jsou pro většinu obyvatel hlavním zdrojem obživy (rybolov). Charakteristickým znakem ostrovů je stále větší rozvoj národních přírodních rezervací. Celou skupinu SIDS můžeme považovat za unikátní, jelikož zde hraje klíčovou roli endemismus, a s tím spojená druhová rozmanitost (Jermář 2011: 131–132). Státy se snaží, po vzoru vyspělých zemí, o vybudování chráněných oblastí, ve kterých se nacházejí nejohroženější druhy na světě. Zde je zapotřebí partnerství ze strany mezinárodních organizací, aby byly finančně nápomocny.

Energetická závislost patří k zásadním ekonomickým problémům. Ostrovy jsou zcela závislé na importu fosilních paliv, a proto se zabývají otázkou obnovitelných zdrojů energie, které by značně ulehčily ekonomice. Problém nastává při vývoji a výrobě vhodných technologií, a proto probíhá kooperace s možnými partnery, aby v budoucnu mohly být využívány zejména obnovitelné zdroje. Další finanční náklady přináší sektor dopravy a komunikace, kde hraje hlavní roli vzdálenost a izolace. Cílem je zlepšení komunikační infrastruktury,

kteřá jak bylo zmíněno výše, je primární při přírodních katastrofách (UN-OHRLLS 2011).

Většina ostrovů ze skupiny SIDS řeší problémy spojené s nedostatkem sladké vody. Její špatná kvalita a omezené množství přispívá k nárůstu onemocnění. Vodní zdroje jsou ohroženy znečištěním ze strany člověka i zvířat, v posledních letech také díky využívání zemědělských chemikálií. K znečištění v mnoha případech dochází v důsledku špatné manipulace s odpady. Nutná je podpora rozvoje a zavedení nových postupů jako čističky vody, odsolování a sběr dešťové vody. Malá rozloha omezuje rozvoj zemědělství, lesnictví, infrastruktury, ale i do značné míry cestovní ruch. Ostrovy se potýkají s degradací půdy, kdy dochází ke snížení úrodnosti. Je zapotřebí lepší plánování při využití půdy, aby nedocházelo k degradaci nebo znečištění (SIDSnet a).

Zmíněný cestovní ruch má zásadní dopad na ostrov. Atrakcí pro řadu turistů je především odlišnost a rozmanitost kultur. Pokud však cestovní ruch nemá žádné omezení či pravidla, může negativně ohrozit ostrov. Může totiž dojít ke zhoršení životního prostředí, které je pro ostrovy zásadní. Regulace cestovního ruchu je na místě, a proto jsou zřizovány již zmíněné chráněné oblasti a národní parky. Dochází především k nárůstu ekoturistiky, kdy SIDS má za cíl zapojit více místní populace do cestovního ruchu a nalézt spojení mezi kulturní a přírodní identifikací (UN-OHRLLS 2011).

Pokud hovoříme o globalizaci, tak jsou ostrovy značně znevýhodněné vzhledem k jejich velikosti, a proto jsou vyloučeny z globální ekonomiky. To je také jeden z důvodů, proč vystupují jako zvláštní skupina SIDS. Státy nemají dobré zastoupení v obchodních organizacích, a proto mají snahu o vytvoření univerzálního, nediskriminačního a spravedlivého obchodního systému. Jejich cílem je podílet se na jednání a mít možnost volby v procesu rozhodování (GLISPA).

2.1 Akční program Barbados

V roce 1992 byla skupina uznána mezinárodním společenstvím v rámci konference Summit Země,² která se konala v brazilském Rio de Janeiru, a kde byly SIDS uznány jako zvláštní případ rozvojových zemí. Toto zařazení bylo následně ukotveno v Agendě 21, která byla výsledkem uvedené mezinárodní konference. Agenda 21 předcházela akčnímu programu Barbados (BPOA) a byla tak základním prvkem vývoje SIDS. Agenda 21 zahrnovala čtyři hlavní části: sociální a ekonomickou dimenzi; ochranu a využití zdrojů pro rozvoj; posílení role skupiny a nakonec způsoby implementace. Začal proces tzv. soft law dokumentů (viz Příloha 2), které vyžadují další plánování a kompromisy v mezinárodním prostředí (SIDSnet b).

Globální konference OSN o udržitelném rozvoji SIDS se konala na Barbadosu v roce 1994. Jednalo se vůbec o první globální konferenci, která řešila problematiku udržitelného rozvoje malých ostrovních států (Fry 2005: 91). Výsledkem konference bylo přijetí BPOA. Byla stanovena zvláštní opatření, která měla být přijata na regionální, národní a mezinárodní úrovni. Jedná se o změny klimatu a s tím spojený vzestup hladiny moří, přírodní a ekologické katastrofy, nakládání s odpady, pobřežní a mořské zdroje, pitnou vodu, půdní fond, zdroje energie, cestovní ruch, biologickou rozmanitost, instituce a administrativu, dopravu a komunikaci, vědu a techniku a v neposlední řadě lidský rozvoj (Fry 2005: *passim*).

Na rozdíl od Agendy 21 BPOA zdůrazňuje přílišnou závislost na mezinárodním obchodu, kdy ostrovy spoléhají na import. Dále zmiňuje zvyšující se počet populace, v jehož důsledku dochází k obavám z vyčerpání obnovitelných zdrojů. Vysoké obavy plynou také z příliš nákladné veřejné správy

² Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) – United Nations Conference on Environment and Development).

a infrastruktury. Posledním prvkem, s kterým program navíc přichází, jsou omezené institucionální kapacity a domácí trhy (SIDSnet c).

BPOA obecně trpí nedostatkem specifických opatření, zejména v oblasti řešení problémů mezinárodní spolupráce. Jedinou změnu, kterou program přinesl, bylo řešení problému klimatických změn na mezinárodní úrovni (Fry 2005: 92–93). BPOA je kritizován, jelikož většina zmíněných bodů má být řešena na národní úrovni, nikoli na mezinárodní. Nejprogresivnější prvek BPOA je zákon o životním prostředí, který má regulovat obchod s odpady. Některé druhy odpadů se musí třídít, zpracovávat nebo zničit (Jermář 2011: 300–306). Tyto procesy jsou velice nákladné, a proto ostrovní státy obchodují s odpadem, který se pomocí lodní dopravy převáží na pevninu. SIDS má snahu předejít dovozu materiálů, který je nebezpečný a mohl by znečistit životní prostředí.

Dalším bodem je problematika pitné vody, se kterou se potýká téměř většina ostrovů ze skupiny SIDS. Mezinárodní společenství by mělo pomoci finančně a technicky v sektoru vodního hospodářství. Podobně jako u jiných částí programu, zde není uvedeno kdy, jak a kdo má vlastně pomoci. V programu je zmíněn fakt, že sladká voda padá z nebe a nastala otázka, zda může změna klimatu ovlivnit srážky. Cílem se nakonec stal výzkum, zda klimatické změny mohou mít dopad na dešťové srážky, což de facto neřešilo absenci sladkovodních zdrojů (Nath–Roberts–Madhoo 2010: 16).

Spory vznikly v otázce energetických zdrojů. Ostrovní státy nejvíce využívají fosilní paliva, a proto je prioritou zavedení obnovitelných zdrojů energie, jelikož dovoz paliv představuje vysoké náklady. V BPOA je rovněž řešena obchodní problematika, především pak nedostatečný přístup k mezinárodním trhům. Program obsahuje zmínku o lepším využití úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými volně žijícími druhy. Neexistuje žádný odkaz na úmluvu o biologické rozmanitosti (Fry 2005: 92–93). BPOA přistupuje

k většině problémů spíše okrajově, kdy problém zmíní a nastíní možný způsob nápravy, ale reálně nedochází k žádné výrazné změně.

Pět let po konferenci v Barbadosu přišlo Valné shromáždění OSN s mimořádným zasedáním (BPOA+5), které mělo za úkol přezkoumat proces BPOA. Zasedání přineslo tzv. Prohlášení o pokroku a iniciativách pro budoucí implementaci akčního programu pro udržitelný rozvoj SIDS. V rámci prohlášení generální tajemník OSN vyzdvihl základní části programu, které jsou prioritní a nesnesou další odklad. Jedná se o změnu klimatu a vzestup hladiny moří a následnou hrozbu pro nízko položené ostrovy; přírodní a ekologické katastrofy, kdy je zapotřebí lepší připravenost; zajištění sladkovodních zdrojů; ochranu pobřežních ekosystémů; snížení závislosti na ropě a naopak využití obnovitelných zdrojů; cestovní ruch (UN).

Zasedání se kromě sektorů, které jsou prioritní, zabývalo také nástroji pro dosažení stanovených cílů. Generální tajemník vyjádřil nespokojenost se zhoršením mořského prostředí, degradací půdy a v neposlední řadě obavu z nedostatku pitné vody. Liberalizace obchodu by měla za následek poruchu k přístupu na trh, který je pro ostrovy životně důležitý (Fry 2005: 93). Členské státy se přihlásily k zásadám udržitelného rozvoje tak, jak jsou ukotven v Agendě 21 a BPOA.

V roce 2000 řešil Summit tisíciletí OSN o udržitelném rozvoji specifické postavení SIDS s odkazem na index zranitelnosti. Problematika se přesunula do Johannesburgu na Světový summit o udržitelném rozvoji v roce 2002 (WSSD). Summit opakovaně potvrdil závazek mezinárodního společenství k řešení problému SIDS, a to v souladu s Agendou 21. Výsledkem WSSD byl implementační plán (JPOI), který stanovil nové závazky a priority SIDS (Malos 2002).

Plán nebyl příliš úspěšný, jelikož podle kritiků byl krokem zpět. Zatímco Barbados představoval zvláštní případ v rámci multilaterálního obchodního systému, tak Johannesburg znamenal pouze pracovní program o obchodu s malými ekonomikami v rámci Světové obchodní organizace (WTO). WSSD vyzval v roce 2004 ke komplexní revizi BPOA a svolání mezinárodního zasedání v rámci udržitelného rozvoje (UN).

2.2 Mauritius strategie

V roce 2004 vznikl dokument s názvem Aliance ostrovních států (AOSIS). Dokument o vzniku AOSIS byl projednáván v rámci G77³ a Číny. Proti vzniku platformy se postavily Spojené státy americké, které nesouhlasily s AOSIS, a proto navrhly vlastní cestu. Hlavní část diskuze probíhala nad otázkou klimatických změn. USA se snažily, aby klima nebylo předmětem diskuze na mezinárodní scéně, jelikož hájily své zájmy a problematika klimatických změn by je mohla ohrozit (Fry 2005: 96).

V roce 2005 proběhlo setkání na Mauriciu (hovoří se také o BPOA + 10), kde se problematika klimatu stala hlavním bodem diskuze. Ostrovy v čele s AOSIS usilovaly o potvrzení, že členské státy trpí nepřízní klimatických změn. Dále pak, že koncentrace emisí skleníkových plynů dosáhly nebezpečného stupně. AOSIS v debatě o znečištění prohrála, jelikož návrh měla Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC). AOSIS působila v procesu pouze jako konsensus v rámci skupiny G77 a Číny. Aliance sice debatu prohrála, ale byl zachován stupeň ohrožení pro Cookovy ostrovy, Kiribati a Tuvalu (Fry 2005: 96–97).

Dalším sporným prvkem se stal obchod. WTO byla toho názoru, že globalizace probíhá po celém světě a zasahuje tak i SIDS, a to znamená, že

³ Rozvojové země, které mají za cíl podporu kolektivních ekonomických zájmů členských států a zlepšit vztahy s OSN.

všichni hrají podle stejných pravidel. Na setkání se očekávalo, že bude uznán index zranitelnosti, ale ukázalo se, že se to netýká všech členských států, čímž byly podkopány snahy o získání zvláštního statusu pro SIDS.

Mauritius strategie (MSI) se vyjádřila k bezpečné námořní přepravě jaderného materiálu, kdy požadovala rozvoj mezinárodních opatření, která by zaručila bezpečnost, odpovědnost a případné odškodnění. Strategie znamenala pokrok, jelikož ostatní části byly považovány za všední a nepřispěly žádné změně. Projednávány byly opět přírodní katastrofy, které byly zmíněny v souvislosti s možností pojištění států. Pokus o změnu přinesla otázka rybolovu, proti které se výhradně postavily Evropská unie a Spojené státy americké, které jakoukoli regulaci rybolovu považují za nelegální (UNESCO a).

MSI rozšiřovala BPOA o dalších pět oblastí, a sice postavení rozvinuté země, obchod, udržitelná výroba a spotřeba, zdraví a nakonec vzdělání a kultura. Nově stanovené body mají dopomoci k mezinárodně stanoveným cílům, jako například rozvojové cíle tisíciletí (MDGs). MDGs byly přijaty v roce 2000 na Summitu tisíciletí⁴ členskými státy OSN. Řeší rozvojové problémy jako chudobu, hlad, nemoci nebo rovnost mužů a žen. MDGs stanovilo osm cílů, které by státy měly do roku 2015 dosáhnout, a sice odstranění extrémní chudoby a hladu, zajištění základního vzdělání pro všechny, prosazování rovnosti pohlaví a posílení role žen ve společnosti, snížení dětské úmrtnosti, zlepšení zdraví matek, boj s HIV/AIDS, malárii a dalšími nemocemi, zajištění udržitelného rozvoje životního prostředí a posledním cílem je vytvořit světové partnerství pro rozvoj (UNDP 2014).

⁴ V rámci Summitu tisíciletí byla přijata Deklarace tisíciletí, která ukotvila MDGs. Deklarace vyzývá přijmout opatření, které by přispěly k zlepšení situace v rozvojových zemích. MDGs byly potvrzeny na Světovém summitu v roce 2005, kde vyjádřily dárcovskou podporu všechny vlády členských států OSN, aby napomohly dosáhnout MDGs rozvojovým zemím (UN).

Podobně jako v případě BPOA+5, i zde se Valné shromáždění OSN rozhodlo přezkoumat MSI, které proběhlo v roce 2010 (MSI+5). Členské státy SIDS byly vyzvány, aby předložily zprávu, která by hodnotila účinky MSI. Proběhla tři regionální setkání (Pacifik – Vanuatu, AIMS – Maledivy a Karibik – Grenada). Všechna měla za cíl vyhodnotit další problémy, které se týkají dané oblasti a jsou součástí MSI. Následoval monitoring a hodnocení dosažených cílů, poté byla projednávána otázka společných priorit (SIDSnet e).

Klíčovou otázkou pro MSI+5 bylo posílení administrativních kapacit, které mají za úkol monitorovat a hodnotit dosavadní vývoj. Dále posílení strategických partnerství, ale také hodnocení vztahu mezi OSN a SIDS. V neposlední řadě se mezinárodní setkání zaměřilo na zefektivnění opatření, která by měla pomoci změnit status zranitelnosti ostrovů (UNESCO a).

V roce 2012 proběhla konference o udržitelném rozvoji OSN (známa jako Rio+ 20), která měla za cíl obnovit stanovený závazek ohledně udržitelného rozvoje, vyhodnotit dosavadní pokusy summitu a zároveň nastínit nově vzniklou problematiku. Konference byla primárně rozdělena na dvě témata, první byla tzv. zelená politika a vymýcení chudoby a druhá zavedení institucionálního rámce. Rio + 20 nepřispělo nijak výrazně k diskuzi o postavení SIDS v mezinárodním systému (SIDSnet e).

V závěrečném dokumentu zůstává ukotven zvláštní status skupiny a její zranitelnosti. Výsledek MSI nedosáhl takového pokroku jako jiná uskupení. Změna klimatu představuje i nadále ohrožení pro přežití, na druhou stranu došlo ke zlepšení situace v oblasti vzdělání, zdravotnictví a rovnosti pohlaví. Dokument ale odkazuje na nerovnoměrný pokrok v rámci MDG. Rio+20 vybízí k podpoře stanovených cílů SIDS, následně vyzvalo k třetí mezinárodní konferenci v návaznosti na BPOA a MSI (SIDSnet d).

2.3 SAMOA cesta

Konference na ostrově Samoa proběhla v roce 2014 a navázala na dosavadní summity a konference. Její uspořádání potvrdilo nutnost větší integrace s podporou mezinárodních společenství k dosažení cílů udržitelného rozvoje. SIDS se i nadále drží zvláštního statusu, a proto zůstávají omezeny v plnění zadaných cílů. Mezinárodní společenství obecně stanovilo jak dosáhnout snížení nerovnosti, a to zvýšením životní úrovně, spravedlivým hospodářským růstem nebo podporou hospodaření s přírodními zdroji a ekosystémy. Setkání zdůraznilo základní principy, které musí být dodržovány, jako svoboda, mír, bezpečnost, dodržování lidských práv, atd. (SIDS-UN 2014). Musí být posílena spolupráce a trvalé partnerství na všech úrovních, které povedou k řešení problému zranitelnosti.

Globální prioritou je přizpůsobení se prudkým klimatickým změnám. Změna klimatu je problémem této doby, a proto jsou stoupající emise skleníkových plynů tak alarmující po celém světě. Dále acidifikace oceánů může mít ničivé dopady na korálové útesy nebo na rybolov, který je nezbytnou součástí ekonomik ostrovních států. Mezinárodní společenství zdůrazňuje, že se jedná o celosvětové problémy, u kterých je zapotřebí zapojení všech států. Každý stát by se měl zasadit o snížení znečištění na svém území a zlepšit tak podmínky pro budoucí generace (UNESCO b).

Problémem hospodářské zranitelnosti je dovoz fosilních paliv. Musí být vypracován základní koncept, podle kterého budou využívány obnovitelné zdroje, jako například větrná, solární, vodní a geotermální energie. Rovněž je nutné zvýšit investice do udržitelné energie a podpořit tak národní a mezinárodní trh s energií. Vybudování silné ekonomiky je podmíněno potřebou investovat do budoucí generace. Státy si uvědomují, že kvalitní vzdělání je zásadní podmínkou pro udržitelný rozvoj (SIDS-UN 2014).

Setkání se zavázalo k podpoře při snížení rizika katastrof, kdy primárním faktorem je včasné varování, připravenost a následná obnova. Dostupnost a cena potravin představuje další otazník, a proto je kladen důraz na udržitelné zemědělství a rybolov. V této souvislosti se konference přihlásila k podpoře bezpečnosti a dostupnosti potravin, ale také k zajištění přístupu na globální trhy. Hlavním cílem je zamezit podvýživě a posílit tak roli zemědělství v rámci každého státu (SIDS-UN 2014).

Společenství se zavazuje k prevenci a pomoci při léčení chorob prostřednictvím budování zdravotních zařízení a vzdělávání veřejnosti. Došlo k vytyčení cíle pro roky 2015 až 2025, kdy má dojít ke zmírnění šíření závažných chorob. Samoa konference dále vyjadřuje podporu k ochraně biodiverzity, a proto nabízí přístup k finančním prostředkům pro zachování rozmanitosti, která je charakteristická pro SIDS. Konference se dále věnovala i desertifikaci půdy, která představuje hrozbu pro mnoho oblastí. (SIDS-UN 2014).

Naplnění stanovených cílů vyzývá ke zvýšenému globálnímu partnerství pro rozvoj. Je nutné zajistit spolupráci na všech úrovních a prohloubit dosavadní partnerství. Bylo zdůrazněno, že SIDS jsou rovnocennými partnery a mělo by dojít v dlouhodobém měřítku k naplnění vize soběstačnosti. Od mezinárodního financování se odvíjí prakticky veškerá práce států k naplnění cílů.

Samoa cesta žádá o naplnění všech závazků. Je bráno v potaz, že neexistuje univerzální vzorec na vybudování životaschopného státu, ale musí být brána v úvahu specifická situace každé země (UNESCO 2014). Konference představuje prohloubení dosavadních summitů BOAP a MSI a zároveň doplňuje nové aktuální problémy, se kterými se SIDS potýká. Přezkoumává stávající cíle a snaží se nastolit nová opatření, která by vedla k efektivnímu naplnění. Nejobsáhlejším problémem zůstává otázka klimatických změn, které bezprostředně ovlivňují SIDS. Skupina si od roku 1992 drží zvláštní status, který jí garantuje rovnocenné

zapojení v mezinárodním prostředí. V případě neexistence mezinárodní spolupráce bude dosažení cílů udržitelného rozvoje značně nereálné. Tímto dokumentem končí v současné době éra soft law, ale je více než pravděpodobná budoucí revize dokumentu.

3 SPOLUPRÁCE JAKO NÁSTROJ MOCI

Mezinárodní prostředí se stále častěji zabývá problematikou životního prostředí. Ekonomicky, politicky nebo vojensky silné státy ovlivňují výsledky jednání. Může se zdát, že malé nebo chudé státy nedisponují dostatečnými bilaterálními nástroji, a proto dochází k využití multilaterálních jednání. Jednání jsou mnohem otevřenější a průhlednější, než bilaterální dohody. Multilaterální jednání dávají možnost zapojení malých ostrovních států. SIDS se mohou spojit s jinými aktéry, a to buď formálně prostřednictvím mezinárodních organizací, aliancí nebo dočasně v rámci koalice. Cílem těchto uskupení je ovlivnit výsledek jednání, pokud možno v co největší míře (Chasek 2005: 125–126).

Koalice může mít mnoho cílů v závislosti na problematice a typu jednání. Je nutné vnímat problém, který vyžaduje pozornost a věřit v úspěšnost koalice, pak ji lze považovat za úspěšnou. SIDS navzdory své rozmanitosti mají za cíl uplatnit své regionální potřeby. Koalice jsou pro SIDS úspěšné, ale je nutné zastávat názory a cíle, které jsou prioritou pro všechny zúčastněné (Chasek 2005: 126). Každý region má své vlastní priority, jelikož každá oblast je náchylnější k jiným problémům, a proto je nezbytné brát v potaz jednotlivé překážky.

V regionech se vyskytují odlišné zájmy, ale pro úspěšný výsledek je nezbytné navrhnout plán pro řešení společných problémů. Cílem je vzbudit zájem o dané téma, a sice prostřednictvím nestátních neziskových organizací nebo lobbistických skupin, které poskytnou užitečné informace a odborné znalosti. Veřejnou podporu lze získat pomocí médií například v otázkách životního prostředí, které se stává stále diskutovanějším (Betzold 2010: 136).

3.1 AOSIS

Aliance malých ostrovních států vznikla jako mezivládní organizace v roce 1990. Ostrovy uznaly potřebu meziregionální spolupráce, která by se zabývala

problematikou globálního oteplování (Chasek 2005: 130). Koalice rozvojových ostrovů, které sdílejí obavy z negativních dopadů klimatických změn, má 44 členů a pozorovatelů. Členské státy se shodují se SIDS, navíc participuje Malta a Kypr, v koalici jsou navíc tzv. pozorovatelé, a sice Americká Samoa, Nizozemské Antily, Guam, Americké Panenské ostrovy a Portoriko (AOSIS 2014).

Ostrovní státy vytvořily ad hoc koalici, která má zastupovat zájmy členských států v mezinárodním prostředí. Důvodem vzniku koalice byla snaha získat větší moc na jednání OSN. Původně se AOSIS zabývala otázkou změny klimatu, ale v roce 1992 prostřednictvím Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC) rozšířila svou působnost v rámci udržitelného rozvoje. Koalice je doposud aktivní, ale potýká se s problémem rozmanitosti členských států, které koalici oslabují (Chasek 2005: 125). Aliance pracuje spíše neformálně pomocí konzultací a konsenzu, jelikož nemá formální chartu, rozpočet nebo sekretariát. Členské státy aliance představují jednu pětinu všech členů OSN (Betzold 2010: 1321–35).

Ostrovy uznaly, že klimatické změny, které mají za následek zvyšování hladiny oceánů a extrémní výkyvy počasí, mají zásadní důsledky na jejich situaci. Nejdůležitějším závazkem AOSIS je snížení emisí skleníkových plynů, které negativně ovlivňují klima (Chasek 2005: 131). SIDS paradoxně vyprodukují pouze 0,06 % globálních emisí, ale nejvíce na ně doplácí. Ostrovy jsou závislé na snížení emisí větších států, které jsou jejich hlavními producenty (Betzold 2010: 135).

Členové AOSIS pouze minimálně ovlivňují změny klimatu, a proto Aliance navrhuje opatření, aby hlavní znečišťovatelé (OPEC, USA, atd.) platili sankce za emise a za tímto účelem předložila text s názvem Mezinárodní svědomí (*International conscience*), ve kterém apeluje na morální povinnost států chovat

se zodpovědně. AOSIS bylo uděleno místo na Mezivládním vyjednávacím výboru (INC), což by napomohlo alianci, aby přednesla problémy ostrovních států. SIDS nejsou jediné oběti přírodních katastrof, ale slouží jako tzv. systém včasného varování, který se týká všech zemí bez výjimky, a proto lze říci, že zájmy AOSIS jsou zájmy všech (Betzold 2010: 137–138).

Většina členů AOSIS je zároveň členy G77. Jedná se o velice rozmanitou skupinu, což může být zásadním problémem. Zahrnuje státy různých velikostí od nejmenších po největší, ale také zahrnuje státy OPEC. Jedná se o širokou škálu ekonomických, vojenských, politických a strategických zájmů, které v mnoha případech jsou v rozporu s postojem AOSIS. Jak bylo zmíněno výše, má aliance za cíl snížení emisí, ale v G77 naráží na odpor, jelikož některé členské státy jsou hlavními producenty ropy. Členské státy AOSIS jsou zároveň členy G77. Dochází k vnitřním konfliktům v rámci skupiny G77, kdy mnoho států nesouhlasí s počínáním AOSIS. Například Írán v souvislosti s AOSIS navrhuje, aby každá rozvinutá země měla možnost stanovit vlastní cíle ke snížení emisí, ale zároveň nesmí dojít k ohrožení mezinárodního obchodu (Nurse-Moore 2005: 103–104).

Vnitřní konflikty v G77 přetrvávají, jelikož snížení emisí není prioritou většiny zemí. Členské státy uznaly, že nemají jinou možnost, než začít s procesem adaptace. Faktem zůstává, že SIDS nejsou schopny se zcela přizpůsobit, jedná se spíše o snížení zranitelnosti ostrovů. Adaptace je náročný proces, na který většina členů nemá finanční prostředky (Nurse-Moore 2005: 103–104).

Hlavním pilířem AOSIS je argumentace, podle které aliance musí být schopna přinášet důvěryhodná fakta. Je to jediný možný způsob, jak přesvědčit váhající země, aby se připojily k aktivitám aliance. S podporou nevládních organizací se AOSIS rychle zapojila do procesu vyjednávání v mezinárodním měřítku. SIDS získaly značný politický vliv, kdy AOSIS je uznáván jako hlavní

aktér ve vyjednávání o změně klimatu. Účast na jednání mezinárodních organizací je omezena vzhledem k omezeným lidským a finančním zdrojům. Aliance navrhla protokol (v rámci INC 11), který měl značný vliv na kjótský protokol, jehož podstatou bylo snížení emisí. AOSIS se dostala do rozporu nejen s G77, ale také se Spojenými státy americkými (Betzold 2010: 140–142).

AOSIS se osvědčila v otázce klimatických změn, ale co se týče dalších problémových otázek, působí aliance rozpačitě, jelikož není schopna řešit další problémy. Nedokáže rozvíjet společný postoj, protože členové AOSIS se nachází v různých fázích socioekonomického rozvoje, s různými typy problémů, odlišnými stupni zranitelnosti a odlehlosti. Liší se také rozdílné regionální perspektivy a kulturní postoje (Chasek 2005: 133–134). Největší rozkol nastává v rozlišném postoji Karibiku a Pacifiku, a proto v mnoha případech nedochází ani ke shodě na regionální úrovni, natož na mezinárodní.

Nelze zcela říci, zda aliance selhala, ale bez její existence by nedošlo ke konferenci na Barbadosu. V prvních pěti letech po přijetí BPOA klesl celkový objem prostředků vynakládaných na rozvojovou pomoc, přičemž tento pokles byl ovlivněn mnoha faktory, například asijskou finanční krizí. Kritici tvrdí, že budování koalice bylo upřednostňováno nad její priority (Chasek 2005: 137). Na druhou stranu, bez AOSIS by řada ostrovů nebyla schopna účastnit se mezinárodních jednání. V rámci SIDS lze hovořit o efektivní a funkční alianci, jejíž prioritou jsou důsledky klimatických změn.

3.2 Spolupráce na mezinárodní úrovni

V této kapitole se zabývám spoluprací, která nejvíce ovlivňuje ostrovní státy a bez níž by nebyly schopné fungovat. Mezinárodní spolupráce ovlivňuje všechny tři regiony, a proto je nezbytné se o nich zmínit. Partnerství jsou odlišná a věnují se řadě prioritních otázek jako udržitelný rozvoj, změna klimatu a přírodní

katastrofy, zdraví a šíření nemocí, biologické rozmanitosti, bezpečnost, nakládání s odpadem, apod.

Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) vznikla v roce 1964, deset let poté se začala zabývat problematikou rozvojových států, a od svého vzniku varovala před finanční nestabilitou. Klíčovou otázkou je ve spolupráci s OSN řešit dopady celosvětové hospodářské krize. Náplní práce je vytvářet analýzy a výzkumy o dopadech hospodářských nerovností na rozvojové země v záležitostech obchodu a rozvoje (Wade 2012: 304–306). V roce 1994 uznalo OSN specifické problémy, kterým čelí malé ostrovní státy a riziko marginalizace, které vychází z jejich velikosti, vzdálenosti a ekonomické zranitelnosti (UNCTAD).

UNCTAD se věnuje globalizaci a rozvoji, mezinárodnímu obchodu, investicím a technologiím. V rámci SIDS se snaží o začlenění členských států do rozvoje a obchodu, zároveň napomáhá k využití nových obchodních příležitostí. OSN vyzvala k účinnějším opatřením v oblasti zranitelnosti SIDS a jejich rozvojových potřeb. Na tuto výzvu reagovala UNCTAD, podle které je nezbytné jako první identifikovat možná opatření na podporu SIDS a přijmout kritéria, která by definovala skupinu. Spolupráce probíhá především na poradenské bázi, kdy dochází k různým výzkumům, které jsou ve většině případů orientovány právě na zranitelnost ostrovů. V neposlední řadě napomáhá ke zvyšování důvěryhodnosti SIDS, respektive zapojení se do partnerství, které napomůže zlepšit jejich situaci (UNCTAD).

Po Konferenci OSN o rozvoji a obchodu je třeba zmínit Rozvojový program OSN (UNDP). Ten poskytuje nové poznatky, které mají sloužit k dalšímu jednání, mimo jiné inovativní analýzy a nástroje měření (McSweeney–New–Lizcano–Lu 2010: 157–158). Prioritou UNDP je snížení chudoby a nerovností rozvojových zemí. UNDP napomáhá SIDS prostřednictvím plánování a realizace

iniciativ ve všech úrovních spolupráce. Cílem většiny partnerství je dosáhnout udržitelného rozvoje a Rozvojových cílů tisíciletí, které vznikly v rámci UNDP. Je třeba snížit riziko zranitelnosti a především zvýšit odolnost vůči vnějším šokům, kterým jsou ostrovní státy vystaveny. UNDP se u ostrovních států zaměřuje na zdroje (voda, půda, moře, atd.), energii, zdraví, zemědělství a přírodní katastrofy. Všechny zmíněné zájmy patří k hlavním problémům, s kterými se státy potýkají (UNDP).

OSN zřídila v roce 2001 Úřad vysokého představitele pro nejméně rozvinuté země, vnitrozemské rozvojové státy a malé ostrovní rozvojové státy (UN-OHRLLS). Úřad se zabývá zejména oblastí práva a zároveň monitoruje průběh BPOA, přezkoumává akční programy. Poskytuje konzultace SIDS a zastupuje skupinu v oblasti advokacie. Lze říci, že formálně dohlíží na SIDS (UN-OHRLLS).

Specifickou organizací je Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), tato organizace je ve svých prioritách zcela odlišná. Klade si za cíl podporu kultury, přírodních a společenských věd, humanitních věd, komunikace a vzdělání. UNESCO vyzývá k mezioborové spolupráci, a to je pro SIDS zásadní, neboť regiony se liší a mají jiné zájmy, a proto je potřeba spolupráce napříč obory a regiony (meziregionální spolupráce). UNESCO se aktivně zapojuje v rámci zvýšení připravenosti a vzdělávání obyvatel před přírodními katastrofami. Organizace přišla s projektem Mládež pro budoucnost, v němž jsou zmíněny hodnoty jako soběstačnost, odolnost vůči klimatu, demokratičtější a transparentnější společnost. Hlavním cílem jsou mladí lidé, kteří dokáží být rovnocennými partnery v rámci globální snahy o udržitelný rozvoj. Snaží se docílit, aby obyvatelé měli zájem o svou budoucnost (UNESCO c).

Další organizací, která kooperuje na mezinárodní úrovni je Organizace pro výživu a zemědělství (FAO). Jedná se o organizaci, která se specializuje

na jeden z problémů rozvojových států, a to přístup k dostatečnému množství kvalitních potravin. FAO se snaží odstranit chudobu a pomoci k hospodářskému a sociálnímu pokroku rozvojových zemí. Důležitým bodem je využívání přírodních zdrojů jako voda, ovzduší, půda, klima, a to ve prospěch všech zemí světa. Nejúčinnějším způsobem, jak do budoucna vymýtit nedostatek potravin, je investovat do zemědělství. S chudobou a hladem se podle statistik nejvíce potýkají venkovské oblasti. FAO zakládá programy, které mají sloužit k bezpečnosti potravin, ve spolupráci se SIDS se snaží zvýšit podíl na zemědělství, lesnictví a rybolovu. V rámci programů zajišťuje dostatek potravin pro ostrovní státy. FAO je nástrojem k dosažení rozvojových cílů tisíciletí v této oblasti (FAO).

Poslední odlišnou organizaci, kterou zmíním, je Světová obchodní organizace (WTO). Tato organizace stanovuje obchodní systém, pravidla a dohody. Členské státy se snaží vyřešit obchodní problémy, kterým navzájem čelí. Přínos členských států WTO do SIDS je značný, jelikož má za cíl řešit problémy zranitelné ekonomiky, se kterou se ostrovní státy potýkají. Světová obchodní organizace apeluje na zvláštní zacházení s členy SIDS, protože země trpí odlehlostí, zranitelností vůči přírodním katastrofám, nedostatkům zdrojů a úspor. WTO zastává názor, že by státům v případě nutnosti měly být poskytovány výjimky (WTO).

4 KARIBIK

V regionu se nachází ostrovy, které se potýkají s ekonomickými problémy, ale také ostrovy s nepříznivou geografickou polohou. Tento region je značně heterogenní, jak co do velikosti, tak lidnatosti či ekonomické vyspělosti jednotlivých zemí. K nejméně rozvinutým státům patří například Jamajka, Barbados, Trinidad a Tobago, ale na druhou stranu je zde Haiti, které je nejméně rozvinutou zemí západní hemisféry. Dalším prvkem je odlehlost, energetická a finanční závislost (zejména oblasti Závětrných ostrovů). Nevýhody představuje i ekonomická uzavřenost, jejímž ukázkovým příkladem je Kuba. Velká rozmanitost mezi státy Karibiku je dána velikostí, kdy omezená velikost přináší značné ekonomické nevýhody. V regionu převažují především malé ostrovy, a proto se objevuje myšlenka integrace. Integrace v rámci regionu je velice složitá (viz níže), jelikož státy si cenní své národní identity. Heterogenita se projevuje v jazyce, kultuře, zvyklostech, měně, právních řádech, atd. Většina těchto ostrovů považuje svoje území za unikátní, což je hlavní překážkou pro spolupráci, natož pak integraci (Moreira–Mendoza 2007: 98–101).

Karibik je citlivý na přírodní změny, a proto je region hlavním zastáncem iniciativ týkajících se klimatu. Ostrovy vyjádřily podporu Rámcové Úmluvě OSN o změně klimatu (UNFCCC). Ostrovy jsou velice náchylné na změny, musí se potýkat s vysokými teplotami, stoupající hladinou moře, zvyšující se intenzitou hurikánů, a s tím spojenou změnou způsobu života, ztrátou majetku a v nejhorších případech ohrožení na životě (CCCC). Dalo by se říci, že hurikány jsou pro Karibik typické, jelikož se vyskytují v rozmezí od června do listopadu. Příkladem může být hurikán Ike, který poničil značnou část Baham, Kuby, Haiti a zejména Turks a Caicos v roce 2008 (BBC 2008).

Celkem 189 států, včetně zemí Karibiku, podepsalo Deklaraci tisíciletí, jejímž výsledkem jsou Rozvojové cíle tisíciletí. V roce 2000 podepsalo Karibské

společenství a společný trh (CARICOM) deklaraci, jejímž cílem bylo především vytvořit prostředí, které bude příznivé pro rozvoj a následné odstranění chudoby. Dnes můžeme hovořit o pokroku, kdy karibské země vesměs dosáhly Rozvojových cílů tisíciletí. Stále v některých státech přetrvávají známky podvýživy, ale stav regionu se stále zlepšuje. V regionu se vyskytují značné nesrovnalosti v plnění stanovených cílů, vysvětlením může být odlišná geografie, etnický původ nebo vzdělání. Mnoho ostrovů v regionu klade důraz na vysoký životní standard, což Rozdíly může ovlivňovat i fakt nízkého přílivu finančních prostředků do země, což může ovlivňovat i příjem finančních prostředků do země (Gaskin–Nielsen–Willie–Durant 2014: *passim*).

Karibik patří k turistickým rájům, a proto jsou ostrovy závislé na cestovním ruchu. Nejvíce navštěvují tuto oblast (zejména Jamajku) Američané, a proto se většina ostrovů zaměřuje na tuto klientelu. Evropané naopak vyhledávají spíše klidnější ostrovy například Grenadu, Svatého Vincenta a Grenadiny. Pro místní obyvatele je v mnoha případech cestovní ruch jedinou možností výdělků. V posledních letech však klesá zájem o tuto destinaci, jelikož lidé se zajímají o nepoznaná, atraktivní místa zejména jižní a střední Ameriky. Dalším důvodem je také lepší cenová dostupnost a lepší infrastruktura než v Karibiku. Úbytek turistů je ránou už pro už tak zranitelnou oblast, která proto musí rozvíjet nové strategie, které by napomohly především finančně (Latin America Monitor 2014).

Investice do cestovního ruchu můžeme vidět na příkladu Haiti, které bylo postiženo zemětřesením v roce 2010. Společnost Hilton chce do roku 2016 v hlavním městě Port-au-Prince otevřít hotel pro mezinárodní klientelu. Haiti vidí svou budoucnost v cestovním ruchu, a proto investuje do tohoto odvětví. Jedná se však o zničenou zemi, která by v první řadě měla zajistit lepší podmínky pro život. Nepředpokládá se však, že by Haiti mohlo být konkurenceschopné s ostrovy jako Jamajka či Dominikánská republika, které jsou rájem turistů. O obnovu cestovního ruchu se snaží i Kuba, v tomto případě největším krokem

kupředu pro celý ostrov bude normalizace vztahů s USA. Kubánská vláda dělá pomalé krůčky k liberalizaci obchodu, ale tento vývoj je otázkou řady let (Latin America monitor 2014).

Trendem od konce 80. let 20. století je růst remitencí z USA do regionu. Remittance přispívají k zlepšení ekonomiky v regionu. Vysoký počet remitencí souvisí s počtem přistěhovalců z Karibiku do severní Ameriky, zejména USA. Navzdory přísné regulaci migrujících pracovníků z Jamajky, Trinidadu a Tobaga remitencí přibývá. V současné době USA regulují počet vyplacených remitencí, které mohou vyplatit cizím vládám (Sampson–Branch–Vital 2013: 81–82).

Karibik je dáván do souvislosti s daňovými úniky a finančními machinacemi. V tomto regionu se nachází množství daňových rájů, mezi nejznámější patří Kajmanské ostrovy, Bermudy, Britské Panenské ostrovy, Montserrat, Turks a Caicos. Mezinárodní předpisy nutí ostrovy k přijímání přísnějších zákonů týkajících se finanční transparentnosti. Podle nových zákonů budou muset noví klienti být hlášeni americké vládě a evropským vládám, z důvodu kontroly finančních transakcí. Kajmanské ostrovy patří k nejpopulárnějším, v roce 2013 přibylo 8 380 společností osvobozených od daní. Na druhou stranu, čísla klesla v letech 2006-2008, kdy byl roční průměr 11 323 osvobozených. Stále zůstávají daňové úniky zásadním tématem pro region, jelikož společnosti i v dnešní době nadále obcházejí zákony (Latin America monitor 2014).

4.1 Integrace v rámci regionu

Integraci regionu provází řada otázek, jelikož snaha propojit ostrovy je většinou neúspěšná, a při tom právě integrace může být klíčem k rozvoji. Z historického hlediska ostrovy spojuje kolonialismus, který zanechal své stopy dodnes. Zásadním problémem integrace byla geografie, kdy ostrovy byly zcela izolovány a dělilo je moře. Myšlenka federace byla podpořena i organizací

zvanou Asociace obchodní komory, která vznikla v roce 1917 a měla značný vliv na ekonomickou situaci v celém regionu. Snahu o vytvoření federace přerušila druhá světová válka (O'Brian 2011: 632–634).

V roce 1947 se na Jamajce uskutečnila konference, která představovala předzvěst budoucí integrace. Výsledkem konference bylo zahájení příprav k vytvoření federace, což se ukázalo jako zásadní problém. Federální ústava byla velkým otazníkem, a tak v rané fázi od příprav odstoupila britská Guyana a britský Honduras.⁵ V této době Velká Británie přidělila samosprávu většině ostrovů, tento krok přibrzdil dosavadní snahu o integraci. Ostrovy využívaly nově nabyté nezávislosti, a proto se vzdaly pouze nezbytně nutných pravomocí, které by ohrožovaly vznik federace. Až v roce 1958 vznikla tzv. Západoindická federace (O'Brian 2011: 634–635).

Ostrovy se domnívaly, že nezávislosti mohou dosáhnout pouze prostřednictvím federace. Obávaly se, že by vzhledem k velikosti jednotlivých ostrovů nebyly ekonomicky životaschopné. Cílem federace bylo vytvoření politické unie, která by dovedla jednotlivé státy k nezávislosti. Západoindická federace trvala pouze čtyři roky, protože se v roce 1962 rozpadla. Důvodem rozpadu bylo vystoupení Jamajky, vzápětí i Trinidadu a Tobaga z federace. Problémem byly vnitřní konflikty, ale zejména také velikost a vyspělost jednotlivých států, kdy Jamajka, Trinidad a Tobago doplácely na nefunkčnost menších států. Jamajka a Trinidad jsou bohaté země, a proto ekonomická spolupráce pro ně nebyla výhodná (Moreira–Mendoza 2007: 98–99).

Tehdejší premiér Jamajky Norman Manley uskutečnil referendum, ve kterém se Jamajčané měli vyjádřit, zda zůstanou ve federaci či nikoli. Referendum se konalo v září 1961, kdy se 46 % vyjádřilo ve prospěch federace a

⁵ Britský Honduras je území bývalé britské kolonie, které bylo v roce 1973 přejmenováno na stát Belize. Nezávislost získal stát v roce 1981 (Commonwealth).

54 % bylo proti setrvání. Eric Williams, premiér Trinidadu upozornil, že v případě odchodu Jamajky z federace ji bude následovat. Trinidad si nemohl dovolit sám z velké části financovat Západoindickou federaci, natož pak financovat chudší státy. Zbylé státy se snažily o integraci ve východním Karibiku, kdy primárním aktérem měl být Barbados, avšak snaha o tuto federaci nebyla nikdy naplněna. Problémem byla výměna názorů, značné rozdíly v počtu obyvatel a bohatství jednotlivých ostrovů (O'Brian 2011: 635).

Karibská integrace je od svého počátku inspirována evropskou integrací, v současné době tedy především Evropskou unií (EU). Kromě Evropy se inspirovaly také sdružením MERCOSUR v Latinské Americe. Cílem regionu je snížit politickou a vojenskou rivalitu členských států. V neposlední řadě vyvarovat se vnějším šokům a více se podílet na mezinárodních jednáních (Moreira–Mendoza 2007: 98–99).

Kolonialismus a neúspěch Západoindické federace vedl k nedůvěře v další integraci, ale i přes počáteční zklamání se začaly objevovat nové myšlenky k propojení států, a sice prostřednictvím hospodářské unie. Po rozpadu federace se v roce 1963 uskutečnila konference na Barbadosu, které se účastnili předsedové vlád Jamajky, Barbadosu a britské Guyany. Eric Williams přišel s vizí pan-karibismu, ale ani jeho integrace prostřednictvím hospodářského společenství nebyla realizována. Hlavním důvodem byly zhoršující se vztahy Trinidadu s ostatními členskými ostrovy. Lze však říci, že jeho myšlenka se stala inspirací pro Barbados a britskou Guyanu, když přišly s návrhem na vytvoření Karibského sdružení volného obchodu (CARIFTA) v roce 1965 (O'Brian 2011: 635–636).

Vzorem pro Barbados a britskou Guyanu bylo Evropské sdružení volného obchodu (ESVO). Návrh na vytvoření volného obchodu jako první přijala Antigua, ale zájem ostatních byl zcela nulový. Ekonomická integrace byla

na místě, jelikož relativně malé, nerozvinuté země by mohly zlepšit své obchodní podmínky. Oficiálně měla dne 1. 5. 1968 vejít v platnost zóna volného obchodu, jejímž podkladem byla stávající dohoda CARIFTA. Dalším navrhovaným krokem bylo zavedení společného celního sazebníku, který by sloužil k harmonizaci daní pro celý region. V Karibiku se zformovaly dvě skupiny, a sice méně rozvinuté země a vyspělejší země zahrnující Jamajku, Trinidad, Guyanu a Barbados (O'Brian 2011: 636–637).

Rozpory mezi nimi vyústily v neúspěch CARIFTY. Problémy zapříčinily rozdílné názory v pohledu na hospodářskou integraci, zejména Jamajka se obávala ztráty možnosti samostatně se rozhodovat. CARIFTA udělovala řadu výjimek a chovala se odlišně k rozvinutým a vyspělým státům, a to zapříčinilo řadu neshod (Moreira–Mendoza 2007: 111–112).

Zlomovým okamžikem byl rok 1972, kdy na Jamajce proběhly nové volby, které vyhrála Lidová strana v čele s Michaelem Manley. Změna vlády vyvolala změnu v politickém smýšlení celého regionu. Nový předseda viděl budoucnost v prohloubení hospodářské integrace. V roce 1973 vzniklo Karibské společenství (CARICOM), které můžeme považovat za dlouholetý výsledek postupné integrace. CARICOM je považován za mezník v karibské integraci (O'Brian 2011: 637–638).

V současné době se v organizaci nachází 15 států, a sice Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Montserrat, Svatá Lucie, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincent a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago. Cílem organizace je zlepšení ekonomické stránky regionu, zlepšení životní úrovně a zajištění rozvoje, prohloubení a zefektivní hospodářské integrace, rozšíření ekonomické a obchodní spolupráce s nečlenskými státy, snížení nezaměstnanosti a zlepšení mezinárodní konkurenceschopnosti (CARICOM a).

V 80. letech 20. století přišel americký kongres s tzv. iniciativou *Caribbean Basin*, jejíž hlavní myšlenkou bylo stabilizovat oblast. Cílem bylo pomoci s ekonomickou zranitelností, zvýšit příjmy z vývozu, odstranit americká cla u většiny položek, které pochází z regionu, stimulovat domácí a zahraniční investice. Program byl navržený tak, aby stabilizoval politiku a zvýšil podporu hospodářského rozvoje. Nejzásadnějším výsledkem byl Zákon hospodářské obnovy (z roku 1983), který poskytoval regionu bezcelní přístup k americkému trhu do roku 1995. Spojené státy americké se snažily, aby karibská oblast vyvážela pouze na jejich území, neboť považovaly Karibik za klíčovou oblast. Iniciativa měla ale krátké trvání a byla realizována pouze v letech 1986–1990. Důvodem byl pokles zahraničních investic z USA o 50 %. Výsledky programu ukázaly prakticky záporné hodnoty, pouze Trinidad a Tobago zůstaly vzhledem k vývozu ropy a pozemního plynu do USA v kladných číslech (Campbell 2014: 39–51).

4.2 Regionální spolupráce

V této části se zaměřím na spolupráci, která je zaměřena výhradně na karibský region. Budu se věnovat Karibskému programu pro životní prostředí (CEP), Programu zajišťujícímu pojištění katastrofických rizik (CCRIF), Centrem karibského společenství pro klimatické změny (CCCC) a Ekonomické komisy pro Latinskou Ameriku a Karibik (ECLAC). Již výše jsem se zmiňovala o spolupráci v rámci celé zvláštní skupiny SIDS, a proto tuto část věnuji zcela karibskému regionu.

V rámci Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) byl vytvořen CEP v roce 1976, který je zcela zaměřen na Karibik. Vznikl na ochranu křehkých a ohrožených pobřežních mořských ekosystémů, dále na záchranu endemických rostlin a živočichů. Primárním cílem je zajistit životní prostředí budoucím generacím. CEP úzce spolupracuje s tzv. širší oblastí Karibiku (WCR), tato oblast

zahrnuje 28 států v Mexickém zálivu, Karibském moři a v blízkosti členských států zahrnuje i vody Atlantského oceánu (UNEP a).

V návaznosti na zajištění přežití endemických druhů byl v roce 1981 vytvořen Akční plán Karibiku, který vedl k přijetí Úmluvy o ochraně a rozvoji mořského životního prostředí širší karibské oblasti (známý též jako Cartagenský protokol) v roce 1983, v platnost vstoupila až o tři roky déle. V průběhu let byla Úmluva doplněna o řadu dalších zásadních témat, jako jsou ropné skvrny, chráněná území, ochrana divoké zvěře, posledním dodatkem bylo znečištění z pozemních zdrojů a lidské činnosti, tento dodatek byl přijat v roce 1999, ale do současnosti nevstoupil v platnost (UNEP a).

V současné době se CEP dělí na tři podprogramy, a sice monitoring znečištění životního prostředí (AMEP), chráněná území a divoká zvěř (SPAW), komunikace a vzdělání (CETA). Dále pracuje na snížení znečištění Karibského moře, zajišťuje kontrolu odpadních vod a sestavuje pohotovostní plány pro mimořádné události. V neposlední řadě zabezpečuje dostatek financí pro chráněné mořské oblasti (UNEP b).

AMEP se zabývá problematikou spojenou se znečištěním životního prostředí z pozemních zdrojů a lidské činnosti. Spolupracuje na zlepšení situace ropných skvrn v Karibském moři. Program podporuje mnohostranné dohody o životním prostředí například Basilejskou dohodu o nebezpečných odpadech. Primárním úkolem je prevence úniku ropy a ochrana křehkého ekosystému v regionu (UNEP c). SPAW se snaží přijmout nezbytná opatření, která by zajistila ochranu endemických druhů. Dlouhodobým cílem je zvýšit podporu regionálních strategií, zachovat ohrožené druhy rostlin a živočichů a v udržitelném měřítku využívat přírodní zdroje, aby se zabránilo jejich ohrožení (UNEP d). CETA zajišťuje vzdělávací systém, který má sloužit k pozitivnímu postoji k životnímu prostředí. Spolupracuje s médii a zvyšuje přístup

k informacím, snaží se problematiku dostat do povědomí, aby odvětví mořských a pobřežních zdrojů bylo zařazeno do národního rozvoje (UNEP e).

Další důležitou regionální organizací je CCRIF, která byla zřízena v roce 2007. Působí jako pojišťovací uskupení, které se snaží snížit finanční dopady po ničivých hurikánech a zemětřesení. Hlavním úkolem je poskytnout rychlý tok financí na obnovu po katastrofě. Snaha snížit sociální, ekonomické, environmentální dopady po přírodních katastrofách, a to prostřednictvím pojistných produktů, inovačních nástrojů, služeb a zejména reagovat na potřeby regionu. Současné sídlo CCRIF se nachází na Kajmanských ostrovech a má za cíl pokrýt veškerá přírodní rizika (CCRIF).

CCRIF napomáhá zmírnit nedostatek peněz malým rozvojovým ekonomikám, které utrpěly zásah přírodním živlem. Jedná se o pojišťovací mechanismus, který má za cíl co nejrychleji vyplatit peníze, organizace se pomocí rychlých výplat snaží zachovat funkčnost státní správy po katastrofické události. Jak bylo zmíněno výše, organizace působí od roku 2007, pro představu v letech 2007 až 2014 vyplatila přibližně 35 600 000 amerických dolarů postiženým zemím (viz Příloha 3). Peníze byly vyplaceny nejdéle do čtrnácti dnů. Organizace byla zřízena pod dozorem Světové banky a z grantů Japonska. CCRIF funguje prostřednictvím příspěvků od různých dárců například Evropské unie, Světové banky, Kanady, Velké Británie, Francie, Karibské rozvojové banky atd. Kromě dárcovských příspěvků musí platit poplatky i členské země CCRIF. V současné době čítá organizace celkem šestnáct států, a sice Anguilla, Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Bermudy, Kajmanské ostrovy, Dominika, Grenada, Haiti, Jamajka, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincent a Grenadiny, Trinidad a Tobago, Turks a Caicos (CCRIF).

CCRIF stanovila strategické cíle, o které usiluje v letech 2013–2015. Patří mezi ně snaha reagovat na potřeby regionu, poskytovat lepší produkty a služby.

Dále posílit kapacity při katastrofách a přizpůsobovat se klimatickým změnám. Důležité je udržet firemní a finanční celistvost. Poslední strategický cíl zahrnuje prohloubení porozumění a znalostí rizik a následné řešení, které poskytuje organizace (CCRIF).

V roce 2005 vzniklo Centrum zabývající se problematikou klimatických změn v regionu (CCCC). Centrum sbírá data, informuje, poskytuje doporučení, které navrhuje CARICOMU. Řeší dopady klimatických změn na Karibik, poskytuje včasné prognózy a analýzy (CARICOM b).

Všechny členské státy čelí hrozbám přírodních katastrof a téměř každý z nich se v minulosti potýkal s nedostatkem financí na obnovu po ničivém zemětřesení, hurikánu či tropickém cyklonu. Stále častější přírodní katastrofy v Karibiku vedly k vytvoření organizace. CCRIF zajišťuje první finanční pomoc při katastrofě, a proto je pro region nepostradatelná. CCCC hraje zásadní roli, protože sbírá data o možné katastrofě, ale zejména varuje obyvatelstvo.

V roce 1948 vznikla Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku, později byla rozšířena o oblast Karibiku a v roce 1984 byla přejmenována na Ekonomickou komisi pro Latinskou Ameriku a Karibik (ECLAC) se sídlem v Santiagu de Chile. Jedná se o jednu z pěti regionálních komisí OSN. Byla založena, aby přispěla k hospodářskému rozvoji v regionu, posilovala vztahy mezi členskými státy a navazovala nové vazby s ostatními státy. Později byl do programu zařazen i sociální rozvoj. V roce 1951 zřídila ředitelství v Mexico City pro region Latinské Ameriky, a v prosinci 1966 Port of Spain pro Karibik (CEPAL).

ECLAC každé dva roky stanovuje nový program, který popisuje, co chce komise za toto období dosáhnout, jaké jsou cíle, atd. Dvouleté strategie jsou zavedeny k účinnějšímu plnění cílů. Komise si klade za cíl pravidelně aktualizovat priority a upravovat závazky jednotlivých programů. Pro rok 2014–

2015 strategický rámec komise obsahuje čtrnáct podprogramů. Hlavním cílem současného rámce je regionální a subregionální integrace a spolupráce napříč organizacemi. Dále má za úkol usnadnit diskuzi v rámci regionu, zároveň také začlenit region Latinské Ameriky a Karibiku do jednání na meziregionální a globální úrovni (CEPAL).

5 PACIFIK

Ostrovky v Tichomoří jsou nejen malé, ale zejména izolované od hlavních trhů. Kombinace velikosti, vzdálenosti a přístupnosti trhu představuje pro malé ostrovky vysoké náklady na život. Region je jak geograficky, tak kulturně vzdálen. Celá oblast je značně rozmanitá etnicky, politicky, ekonomicky, atd. I přes odlišnost spojuje ostrovky velikost, respektive geografická malost. Všechny ostrovky SIDS jsou charakteristické svou odlehlostí, dopady klimatických změn a nachází se mimo hlavní námořní trasy, které jsou významné pro obchod. Vzhledem k zranitelnosti a izolovanosti oblasti není region významný pro mezinárodní zájmy (Rolfe 2001: 427–428).

V tomto regionu se kromě ostrovů SIDS nachází také Austrálie a Nový Zéland. Je nutné je zmínit, jelikož všechny malé ostrovky jsou na nich závislé, například Cookovy ostrovky jsou zcela odkázané na Nový Zéland. V regionu se tedy nachází jeden velký stát Austrálie, dva středně velké státy Nový Zéland a Papua Nová Guinea, malý stát Fidži a nakonec mikro státy jako Nauru, Kiribati, Tonga, Tuvalu nebo Šalamounovy ostrovky. Některé mikro státy mají mnohem větší populaci než větší ostrovky, respektive v regionu jsou značné rozdíly v populaci na jednotlivých ostrovech. Zlepšit situaci se ostrovky snaží prostřednictvím federace, kterou se snaží vytvořit spolu s velkým státem, který by zmírnil jejich politickou a hospodářskou nestabilitu. Větší trh by představoval pro ostrovky levnější a kvalitnější zboží (Kumar 2015: 18–21).

V souvislosti s Pacifikem je třeba zmínit tzv. *nissology*, což je vědní disciplína, která vznikla právě v Tichomoří. Silná podpora pro ostrovní studia vznikla jako odlišná disciplína mezi vědci. Nissology je založena především na výzkumu ostrovů v Pacifiku. Zabývá se ostrovní identitou, lokalitou a zranitelností. Podle tohoto výzkumu je osm nesporných charakteristik pro ostrovky, a sice 1) na rozdíl od států na pevnině jasně definované pozemní

hranice, 2) moře má zásadní význam pro živobytí, zdrojem jsou výlučné ekonomické zóny (EEZ), 3) ostrovy jsou považovány za základny vlivu, které ochraňuje a spravuje kontinentální stát, 4) nedostatek půdy, ostrované se musí vyrovnat s omezením, daným klimatickými změnami, 5) ostrovy jsou ohraničené entity, 6) ostrované nevnímají sami sebe jako izolované, ale vnímají smysl moře, respektive moře berou jako součást života nikoli jako bariéru, 7) společenské vztahy jsou velice partikularistické, 8) migrace je nedílnou součástí ostrovanů (Christensen–Mertz 2010: 279–280).

Podstatou nissology je zachování kultury a identity jednotlivých ostrovů. Zastává myšlenku, že jakákoli mírná změna či vliv změní ostrov navždy. Obor se snaží spíše než zaměřovat se na rozvoj, pochopit komplexní systém života na ostrově. Pacifik má obdivuhodnou schopnost přizpůsobit se náhlým změnám vládních omezení při těžbě mořských zdrojů a degradaci zdrojů. Státy Pacifiku se snaží zlepšit životní podmínky, s cílem zachovat zranitelný ekosystém, a proto vlády nařizují omezení, které představují problémy pro obyvatele. Ostrovy mají schopnost rychle se přizpůsobit, a mohou být méně náchylné než by se od nich očekávalo (Christensen–Mertz 2010: *passim*).

Pacifik, v porovnání s Asií a Latinskou Amerikou zaostává v plnění Rozvojových cílů tisíciletí. Je nepravděpodobné, že by do tohoto roku mohl splnit stanovené cíle. Problémem je, že s regionem je zacházeno jako s jednotným celkem, a to v souvislosti s Pacifikem je zcela nemyslitelné, jak bylo zmíněno výše, neboť každý ostrov si drží svoji národní identitu. Na druhou stranu, Cookovy ostrovy, Samoa, Tonga a Niue již dosáhly rozvojových cílů, někteří dokonce předčasně (Banks–Gregor 2011: 233–235). V Karibiku byla řešena podobná problematika, kdy na státy je nahlíženo jako na jednotné uskupení, ale v porovnání s Pacifikem lze Karibik považovat za více jednotný. V Pacifiku co ostrov, to jiný svět, což se týká jak kultury, tak politiky či, způsobu života.

5.1 Specifické problémy regionu

Zatímco v Karibiku byla nastíněna problematika dominance ostrovů, integrace a ekonomická závislost, v Pacifiku je nutné zabývat se zcela odlišnou problematikou, a to především dopady klimatických změn na ostrovy.

V dnešní době je vojenská hrozba problémem většiny států, v souvislosti s tichomořskými ostrovy se do popředí dostávají netradiční hrozby, a sice životní prostředí a přírodní zdroje. Otázky přírodních zdrojů a klimatických změn představují pro ostrovy skutečnou bezpečnostní hrozbu. K nejčastějším problémům patří ztráta půdy, odlesňování (například nadměrná těžba dřeva na Šalamounových ostrovech a Vanuatu), rozšiřování pouští, kontaminace sladkovodní vody, globální oteplování a skleníkový efekt. Kromě globálních témat se lidé potýkají s hrozbami typu onemocnění, nezaměstnanost, nedostatek potravy nebo kriminalita. Problémem je absence demokracie, a proto dochází ke korupci a autoritářské vládě (Rolfe 2001: 428–430).

Tichomořské státy mají omezené přírodní zdroje, primární zdroje pro ně představují lesy, minerály a zejména moře. Rybolov patří k hlavnímu zdroji obživy většiny lidí. Cestovní ruch nebo nadměrný rybolov může poškodit systém útesů do takové míry, že nebude zajištěna potrava pro místní obyvatele. Další znepokojení plyne z výstavby plavebních kanálů a silnic, tato činnost může narušit místní ekosystém. Vyskytují se problémy eroze půdy, které vedou k zanášení lagun a řek. Dále již zmíněná lesnická činnost vede k většímu poškození při bouřích, ztrátě místních potravin a nedostatku stavebních materiálů. Ztráta lesů způsobuje pokles suchozemského ekosystému (Rolfe 2001: 428–430).

Ačkoli většina ostrovů se nachází daleko od rovníku, je tato oblast vystavena ničivým tropickým cyklónům (Stephens–Bell–Ramsey–Goodhue 2014: 2829). Ostrovy mají jedinečný a rozmanitý ekosystém, včetně horských deštných pralesů, savan, sladkovodních jezer, bažin a mělčin, porostů mořské trávy,

korálových útesů, hlubokomořských příkopů a hlubinných plání. Tyto ekosystémy jsou neobvykle bohaté na endemické druhy fauny i flory. V západním okraji Oceánie nalezneme tzv. Korálový trojúhelník, který je považována za region s vůbec nejvyšší mořskou biodiverzitou na planetě (Jupiter–Mangubhai–Kingsford 2014: 206–210).

Vzácné ekosystémy ohrožuje četnost přírodních katastrof spojených se změnou klimatu. Regionální bohatství představuje biologická rozmanitost a přírodní zdroje tichomořských ostrovů. Téměř 50 % korálových útesů je klasifikováno jako ohrožené. Ostrovní flóra a fauna je náchylná na invazi nepůvodních druhů, které byly do regionu dovezeny. V současné době je výskyt vysazených rostlin vyšší než původních rostlin. Další hrozba pro ekosystém je znečištění, ke kterému dochází prostřednictvím průmyslových a chemických odpadů, hnojiv, atd. Zvýšená závislost ostrovů na dováženém zboží si vybírá svou daň, objevují se ropné skvrny a dochází k vypouštění odpadních vod. Vzhledem ke špatné přístupnosti a nepřesným mapám dochází k lodním haváriím. Lodě zůstávají opuštěné v moři, jelikož jsou omezené možnosti na jejich odstranění. Z potopených lodí se dostávají do moře chemikálie a další znečišťující látky, které mají ničivý dopad na místní ekosystém (Jupiter–Mangubhai–Kingsford 2014: passim).

Pobřežní oblasti jsou zásadním zdrojem obživy místních obyvatel, a proto je primárním problémem Pacifiku zvyšující se hladina moří. V současné době dochází ke stále čtenějším záplavám a erozím, které negativně ovlivňují život na již tak zranitelných ostrovech. Záplavy sahají daleko do vnitrozemí, kdysi bezpečná místa mimo dosah vln patří dnes mezi zaplavené oblasti. Při záplavách se dostává slaná voda do oblastí, které slouží k zemědělství. Slaná voda tak může ovlivnit produkci potravin na několik měsíců, s tímto problémem se potýkaly například Cookovy ostrovy, Fidži a Vanuatu. Na Cookových ostrovech trvala obnova zemědělských plodin jedenáct měsíců, zatímco obnova plantáží tary

po bouři v roce 2005 trvala tři roky, než se země mohla vrátit k plné produktivitě. Fidži přišlo o značnou část cukrové třtiny, protože zemi ovlivnilo zasolení půdy. Obyvatelé ostrovů Papua Nová Guinea a Vanuatu byli nuceni se přemístit z postižených oblastí více do vnitrozemí (Nunn 2013: 143–145).

Situace nemá zcela jasné řešení. Projekty jsou ve většině případů ukončeny hned na počátku, kdy nedochází k opětovnému financování, a tak se oblast vždy vrátí do situace jako před projektem. Do jisté míry je překvapivá soudržnost a řešení problémů ze strany ostrovů, jelikož většina z nich je klasifikována jako rozvojové. Tichomořské národy se musí již po desetiletí přizpůsobovat životnímu prostředí. Adaptivní řešení je v mnoha případech jediným možným způsobem ochrany. Zvyšující se hladina moří je často řešena prostřednictvím bariér, které mají ochránit obyvatelstvo. Toto řešení je však krátkodobé a je využíváno zejména v případě přírodních katastrof, ale v dlouhodobém měřítku je zcela neúčinné (Nunn 2013: 151–153).

Je pravděpodobné, že během příštích 20 až 40 let se bude mnoho pobřežních komunit přemísťovat do vnitrozemí. Významná města jednotlivých ostrovů budou chráněna umělými stavbami, vzhledem k jejich vysokému ekonomickému potenciálu například Apia (Samoa), Honiara (Šalamounovy ostrovy) a Suva (Fidži). Obavy budí hustě obydlené delty poblíž městských center, které jsou již nyní ovlivněny klimatickými změnami, jedná se například o Rewa Delta (Fidži) či Lungga Delta (Šalamounovy ostrovy). Je nutné přemístit pobřežní osady do bezpečných lokalit, vzhledem k nevyhnutelnosti zvýšení hladiny moří. Hrozbou do budoucna je zánik nízko položených ostrovů, na místě jsou také obavy z vymírání kultur a národů. Změna klimatu představuje pro Pacifik největší bezpečnostní hrozbu posledních let (Nunn 2013: 154–155).

Zásadní překážkou efektivního přizpůsobení se změně klimatu je univerzální vnímání lidí žijících v tomto regionu. Plány a programy na podporu

byly vytvořeny mimo region, dalo by se říci z morální povinnosti pomoci. Informace za posledních 25 let byly sdělovány v cizím jazyce (angličtině) a prostřednictvím způsobů, které neuznávají kulturní zvyklosti obyvatel regionu. Je nezbytné ctít kulturu ostrovanů, například adaptivní řešení by mělo být popsáno v národním jazyce. Nevládní organizace iniciují pomoc ostrovům spíše než vlády států. Jak bylo zmíněno výše, region nepatří mezi primární zájmy mezinárodního společenství, a proto jakýkoli úspěch na mezinárodním jednání (zejména v souvislosti se změnou klimatu) je krokem kupředu. Odhaduje se, že v roce 2050 budou neobyvatelné Karolíny (Mikronésie) a severní část Cookových ostrovů. Znepokojující prognózy jsou spojovány také s Kiribati, Tuvalu, Nauru a částí Šalamounových ostrovů (Nunn 2013: 164–166).

V souvislosti s klimatickými změnami se do popředí dostává problematika migrace obyvatel. Migrace je jednoznačně spojena s obavami zvyšování hladiny moří a hrozeb přírodních katastrof. V Pacifiku dochází k migraci mezi ostrovy, ale i mezi ostrovy a kontinenty. Předpokládá se nárůst migrace, s cílem přizpůsobit se na jiném území, tento druh migrace bude především z nízko položených ostrovů, kterým hrozí zánik (Kiribati a Tuvalu). Klimatické změny jsou hnací silou pro migraci v regionu. V současné době je skloňován pojem klimatický uprchlík, jedná se o lidi, kteří jsou nuceni opustit svůj domov, například jedná-li se o neobyvatelnou část ostrova nebo oblast zničenou přírodní katastrofou (Christensen–Mertz 2010: 281–282).

Dalším problémem, způsobeným zejména odlehlostí ostrovů, je energetika. Nedostatečný přístup k energetickým službám je významným globálním problémem rozvoje. Energetické služby jsou zapotřebí k dosažení rozvojových cílů tisíciletí. V Pacifiku až 70 % domácností nemá přístup k elektřině, většina domácností bez elektřiny se nachází ve venkovských oblastech. Populace SIDS v Pacifiku je rozdělena mezi čtrnáct nezávislých ostrovních států, které jsou rozloženy na desítkách tisíc ostrovů, z nichž mnohé ostrovy jsou domovem

pro méně než sto obyvatel, a proto přístup k infrastruktuře a elektřině je mimo městské části omezen. Překážkou je také schopnost platit za připojení elektřiny (Dornan 2014: 726–727).

Region je v přístupu k elektřině srovnáván se subsaharskou Afrikou. V regionu jsou značné rozdíly mezi státy, na ostrovech s relativně vyšší úrovní příjmů je elektřina rozšířena, což je případ Palau, Cookových ostrovů, Nauru a Fidži. Nedostatek elektřiny má Papua Nová Guinea, Šalamounovy ostrovy a Vanuatu. Tyto tři ostrovy obývá téměř 84 % všech obyvatel regionu. Většina obyvatel žije na venkově a připojení těchto odlehlých oblastí není finančně možné. Například Šalamounovy ostrovy mají okolo 552 000 obyvatel rozdělených na více než 900 ostrovů, z toho přibližně 12 % populace má přístup k elektřině a odhaduje se, že okolo 4 % jsou venkovské oblasti. Vlády mají omezené zdroje na investice do infrastruktury (Dornan 2014: 727).

Nedostatečný přístup k elektřině má negativní dopad na hospodářskou a sociální politiku. Přístup k elektřině zlepšuje životní podmínky v mnoha oblastech, jelikož usnadňuje hospodářskou činnost a poskytuje základní služby. Pozoruhodný výzkum byl proveden v roce 2009 na Fidži, kdy bylo zjištěno, že domácnost bez elektřiny zaplatila za osvětlení více než domácnosti připojené na elektřinu. Důvodem bylo, že domácnosti bez elektřiny jsou náchylné na zvyšování cen pohonných hmot, které využívají k osvětlení (Dornan 2014: 727–728).

Cíle států Pacifiku patří k nejambicióznějším na světě, jelikož si jsou vědomi extrémní zranitelnosti. Úsilí o zmírnění emisí jsou do značné míry symbolická vzhledem k malému rozsahu emisí vznikajících v Pacifiku. Ostrovy mají v porovnání s velkými producenty nulové emise, ale paradoxně doplácí nejvíce. SIDS se snaží investovat do nových technologií obnovitelných zdrojů. S prvními návrhy přišly SIDS v roce 2013 na summitu v Pacifiku, avšak návrhy

byly pozastaveny vzhledem k absenci finančních prostředků. Vlády SIDS mají omezenou kapacitu pro zajištění elektrifikace venkova. Vlády běžně upřednostňují budování nových infrastruktur, namísto opravy těch stávajících (Dornan 2014: 729–730).

V souhrnu nízký přístup k elektřině v Pacifiku je způsoben nízkými příjmy, geografii a rozložením obyvatelstva. K řešení problému je zapotřebí reform. Vláda by měla financovat počáteční náklady elektrifikace. Financování elektrifikace je pro Pacifik významným bodem, jelikož řada venkovských domácností si nemůže dovolit financovat náklady (Dornan 2014: 734).

5.2 Regionální integrace

Pacifický regionalismus se vyvíjí od roku 1947, kdy vznikla Komise jižního Pacifiku. Komise funguje dodnes, zabývá se spíše technickými záležitostmi než politickými. Zahrnuje všechny nezávislé státy, území a ostrovy jižního Pacifiku. Omezuje se na poradenskou a konzultační činnost, která se zaměřuje na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionu. Představitelé nezávislých států se rozhodli v roce 1971 svolat summit, na kterém by se řešily politické otázky. Na první schůzi založili Tichomořské fórum, které bylo v roce 2000 přejmenováno na Fórum tichomořských ostrovů. Do fóra byly zahrnuty i Austrálie a Nový Zéland, podle tehdejšího premiéra Fidži by bez nich rozvoj nebyl možný (Rolfe 2001: 430–431).

V roce 1972 se konalo druhé zasedání fóra, na kterém docházelo k neshodám a bylo obtížné se shodnout, ale rivalita mezi státy během prvních let vymizela. Vnitřní konflikty by byly do značné míry hrozbou pro ostrovy, a proto je kladen důraz na spolupráci, která má vést k rozvoji. Fórum má stálý sekretariát a řadu specializovaných uskupení zabývajících se obchodem, hospodářským rozvojem, dopravou, vzděláváním a cestovním ruchem. Nejzásadnější je program pro životní prostředí a agentura pro rybolov (Rolfe 2001: 431).

Sekretariát regionálního programu pro životní prostředí (SPREP) byl vytvořen v roce 1995 s cílem pomoci oblasti ochránit území, zlepšit životní podmínky a zajistit podmínky pro život současným i budoucím generacím. Jedná se o jednotlivé programy, které se zabývají ochranou biologické rozmanitosti, plánováním udržitelného rozvoje a ochranou pobřežních oblastí (Rolfe 2001: 431–432). V současné době se snaží SPREP zajistit potřeby zvyšující se populace, ale prioritou je zachovat kulturní a přírodní dědictví. SPREP pracuje na základě akčního programu pro roky 2011–2015, podle kterého se zabývá strategickými body. Jedná se o změnu klimatu, biodiverzitu a ekosystém, odpadové hospodářství, znečištění a nakonec monitoring v rámci životního prostředí (SPREP).

Druhým klíčovým programem fóra je Agentura pro rybolov (FFA). Ekonomika a obživa členských států je závislá na mořských zdrojích. FFA má specifické funkce, poskytuje technickou pomoc v rozvoji rybolovu, vybírá poplatky a dohlíží na EEZ. Dále zpracovává informace o cenách a dopravě ryb na trh. Zaměřuje se na právní předpisy, dohody a řeší přístup cizích států na území FFA (Rolfe 2001: 432). FFA byla založena s cílem pomoci zemím udržitelně spravovat mořské zdroje, které spadají do více než 200 mil EEZ. Agentura slouží zejména jako poradní orgán (FFA).

Zakládajícími členy byly Austrálie, Cookovy ostrovy, Fidži, Nauru, Nový Zéland, Tonga a Západní Samoa (dnešní Samoa). Fórum bylo původně založeno jako obchodní kancelář. Současná podoba Sekretariátu má sídlo v Suvě (Fidži) a v jejím čele je generální tajemník. V současné době je generálním tajemníkem Dame Meg Taylor z Papuy Nové Guiney (FORUMSEC).

Fórum tichomořských ostrovů reprezentuje vlády všech šestnácti nezávislých a samosprávných území v Pacifiku, a navíc již zmíněnou Austrálii a Nový Zéland. Poskytuje svým členům příležitost vyjádřit svůj názor a

spolupracuje v oblasti politických a ekonomických zájmů (ICCNOW). Fórum se začalo pomalu rozrůstat o nové členy, kterými byly Nová Kaledonie a Francouzská Polynésie (dříve pouze pozorovatelé), jež získaly členství v roce 2006. Dále přistoupily například OSN (2006), Asijská rozvojová banka (2006), Americká Samoa (2011), Guam (2011) nebo Mezinárodní organizace pro migraci (2014), která přistoupila jako zvláštní pozorovatel (FORUMSEC).

Tichomořské fórum patří k nejzásadnějším projevům integrace v rámci regionu. V roce 1999 na jednání o zóně volného obchodu vznikly Obchodní dohody tichomořských států (PICTA), které jsou důležitým ekonomickým nástrojem. PICTA vstoupila oficiálně v platnost v roce 2003. Dohody se vztahují na obchod pouze se zbožím, nikoli se službami. PICTA přišla s návrhem, který navrhoval pěti rozvojovým zemím fóra odstranit cla do roku 2009, zatímco malé a nejméně rozvinuté země by tak učinily do roku 2012. Problémem dohody byl fakt, že se PICTA zabývala pouze malým procentem obchodu. Návrh na zónu volného obchodu naznačoval ochotu regionu posuzovat nová opatření pro řešení globalizace a liberalizace obchodu prostřednictvím regionální integrace (Firth 2007: 113).

Austrálie a Nový Zéland nabízejí ekonomické možnosti pro zcela závislé ostrovy v Pacifiku. Cílem je vytvořit rámec pro obchod a ekonomickou integraci členských států fóra, prostřednictvím podpory trvale udržitelného rozvoje ostrovů a postupné integrace do mezinárodní ekonomiky. Fórum přišlo v roce 2005 s tzv. Plánem Pacifiku, jehož cílem je učinit region bezpečnější a konkurenceschopnější. Pomalá regionální integrace je zapříčiněna nestabilitou, násilím, korupcí a nedemokratickým zřízením členských států. Pacifický plán by v konečném důsledku mohl vést k zavedení jednotné měny a měnové instituce podobným euru a Evropské centrální bance. Plán se dále zabývá problematikou udržitelného rozvoje, obchodem a investicemi nebo také zastavením šíření nemoci HIV/AIDS (Firth 2007: 120–121).

Jak bylo zmíněno výše, PICTA dříve zahrnovala pouze obchod se zbožím, v roce 2004 rozšířila zónu volného obchodu mezi členskými státy také o služby. Zóna funguje podle pravidel mezinárodního obchodu na základě Všeobecné dohody WTO o službách a obchodu. PICTA zahrnuje dvě oblasti, a sice liberalizaci obchodu a dočasný pohyb fyzických osob (jedná se zejména o pracovní migraci). V současné době dohodu ratifikovalo 11 ze 14 států Tichomořského fóra, jedná se o Cookovy ostrovy, Fidži, Kiribati, Nauru, Niue, Papuu Novou Guineu, Samou, Šalamounovy ostrovy, Tongu, Tuvalu a Vanuatu. Probíhají jednání, ale doposud nebyl naplněn žádný s cílů, nebyl učiněn žádný pokrok k liberalizaci obchodu nebo k dočasnému pohybu fyzických osob (MITT 2015). Pokud se chce Pacifik integrovat do globálního obchodního systému, je třeba zajistit obchodní strategii, která by upřednostňovala okamžitou podporu regionu v rozvoji obchodu (Slade 2013:26–27).

Pacifik v první řadě musí řešit environmentální záležitosti, které jsou primárním tématem celého regionu. V současné době v regionu zastávají v otázce životního prostředí důležitější roli jednotlivé státy než nestátní aktéři. V regionu je často zmiňován tzv. *Pacific way*, jedná se o celou řadu procesů, agend a řešení problémů. Skládá se ze šesti principů: Pacifik řeší pouze problémy regionu, rovnost kultur, jednomyslný kompromis, prvenství politických cílů (nikoli ekonomických), pan-pacifismus a posledním principem je optimistický inkrementalismus⁶. S termínem jednomyslný kompromis přišel v roce 1975 premiér Cookových ostrovů Albert Henry, kdy základní myšlenkou kompromisu je nikoho nevynechat v procesu rozhodování (Rolfe 2001: 433–435).

Státy jsou příliš malé a slabé, aby mohly vyjednávat na mezinárodní úrovni každý sám za sebe. Globální spolupráce je naopak příliš široce zaměřená a nerespektovala by zájmy jednotlivých ostrovů. K většímu mezinárodnímu uznání

⁶ Inkrementalismem se rozumí pomalé a rozvážené rozhodování. Změny jsou prováděny postupně v malých krocích, nikoli najednou (Oxford dictionaries).

dochází v případě, že region vystupuje jako celek, než když ostrovy jednají samostatně. Když státy spolupracují na regionální úrovni, posílí tak svůj hlas na mezinárodním jednání. Pacifik je zastoupen již zmíněným Tichomořským fórem, které získalo v rámci OSN statut pozorovatele. Region bez spolupráce bude velice zranitelný, diskuze probíhají prostřednictvím dohody, kdy je zapotřebí dojít ke společnému konsensu. Všechny členské státy mají právo veta (Rolfe 2001: *passim*).

6 AIMS

AIMS je souhrnné označení pro oblast Atlantiku, Indického oceánu, Středozemního moře a Jihočínského moře. V literatuře je Atlantik často zaměňován za Afriku, což není přesné. AIMS je nejméně početný region v rámci zvláštní skupiny SIDS. Členských států je v regionu pouze osm, a sice Kapverdy, Komory, Maledivy, Mauritius, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Seychely a Singapur. Do regionu se mj. spadá i Guinea Bissau, která je také členem SIDS, jelikož se potýká se stejnými problémy, především klimatickými změnami, chudobou, nemocemi a neschopností přizpůsobit se změnám (UN b).

Členské státy SIDS čelí v regionu mnoha výzvám zejména hospodářskému vývoji a ochraně životního prostředí. Problémy se snaží řešit pomocí rozvoje v socioekonomické oblasti. V oblasti se nacházejí státy, které dlouhodobě patří mezi nejchudší na světě, jako jsou například Komory. Prioritou regionu je rozvíjet nové strategie a plány, díky kterým by zajistily udržitelný rozvoj a zlepšily životní podmínky. Dosažení rozvojových cílů tisíciletí značně zpomalila finanční krize, která zapříčinila méně obchodních příležitostí a snížila pomoc ze strany dárcovských zemí. Největší hrozbu pro trvale udržitelný rozvoj představují klimatické změny, s tím spojené zvyšování hladiny moří (SIDSnet f).

K problémům regionu patří špatné institucionální kapacity a nedostatek kvalifikovaných pracovníků, kteří odcházejí do zahraničí (odliv mozků). Mnoho zemí není schopno plnit dohody, které ratifikovaly, protože nemají dostatek kapacit. AIMS podobně jako předešlé regiony je náchylné na přírodní změny (záplavy, sucha, cyklony), které jsou způsobené globálním oteplováním. Tyto problémy brzdí pokrok regionu (SIDSnet f).

V roce 2000 představily Kapverdy první návrh zabývající se změnou klimatu, následoval vznik Akčního národního programu (NAPA). Cílem

programu je přizpůsobit se klimatu a následně snížit hospodářské a sociální náklady (UNDP–ALM). Ostrov je velice náchylný na klimatické změny. Kapverdy se potýkají s řadou problémů v oblasti vodního hospodářství. Musí se vyrovnávat s nedostatkem vody nebo její špatnou kvalitou, která je příčinou nemocí. Ostrov je náchylný k proměnlivosti srážek, což vede k suchu. Opakem jsou přívalové deště, které v posledních letech jsou stále častějším problémem (Marques–Simoes–Berg 2013: 153–154).

Zatímco Kapverdy se potýkají s meteorologickými výkyvy, je na místě zmínit problematiku Malediv. Jedná se o souostroví, které je považováno za nejzranitelnější zemi, co do předpokládaných dopadů klimatu. Kombinace rozlohy a nízké nadmořské výšky představuje hrozbu. Ostrov je závislý na dovozu ropy pro výrobu elektřiny, což způsobuje hospodářské a finanční potíže. Vláda Malediv se zavázala k podpoře obnovitelných zdrojů energie (Alphen–Sark–Hekkert 2007: 1651–1653). Přírodní krásy, křehký ekosystém, turistické atrakce, závislost na dovážených fosilních palivech, i když mají značný potenciál pro obnovitelné zdroje, to lze považovat za jednotící prvky regionu.

Mauritius, Seychely, Svatý Tomáš a Princův ostrov se potýkají s velice podobnými problémy. Zvyšování teplot a pokles srážek tvoří hrozbu pro mnoho států. Navíc zvyšování hladiny moří, ztráta půdy, záplavy a přírodní katastrofy vzbuzují obavy z budoucího vývoje. Svatý Tomáš a Princův ostrov je považován za křehké místo náchylné na přírodní katastrofy. Zvyšování hladiny moře významně ovlivní Seychely, jelikož většina obyvatel žije na pobřeží. Narušení korálových útesů na Seychelách by znamenalo ztrátu pobřežních a mořských živočichů, což by mělo ničivé socioekonomické dopady, a to v oblasti rybolovu a cestovního ruchu. Mauritius kromě již zmíněných problémů čelí nedostatku potravin, kdy je nucen většinu potravin dovážet. Jeho prioritou je zajistit bezpečnost potravin před dopady klimatu (SIDSnet g).

Všechny ostrovy mají více méně podobné problémy, a to s jedinou výjimkou, kterou je Singapur. Jedná se o malý hustě osídlený stát, jehož geografická poloha omezuje přístup k alternativním zdrojům energie. Městský stát čelí vyšším teplotám, které zmírňuje vysazováním zeleně, která má snížit okolní teplotu. Potencionální dopady klimatických změn jsou záplavy, ztráta půdy, nedostatek vodních zdrojů nebo zvýšené poptávky po energii. Na rozdíl od ostatních států je Singapur ušetřen přírodními katastrofám, jako jsou cyklony nebo zemětřesení. Stát je položen dostatečně vysoko nad hladinou moře a případné zvýšení jeho hladiny by nemělo takový dopad jako u jiných ostrovů SIDS (SIDSnet h).

Region nelze charakterizovat podobně jako Pacifik nebo Karibik. AIMS je rozmanitá oblast, kterou nelze jednotně popsat. Členské státy jsou podobně zranitelné jako v jiném regionu, ovlivňuje je ekonomická závislost, nedostatek přírodních zdrojů, dopady klimatických změn, odlehlost nebo velikost. Na rozdíl od Pacifiku, jehož hlavním problémem jsou klimatické změny, na AIMS se musí nahlížet odlišně. Ostrovy v jednotlivých oblastech regionu se zabývají odlišnými problémy. Jednotčím prvkem ostrovů zůstává jejich zranitelnost.

6.1 Regionální spolupráce

Zásadní mezivládní organizací v regionu je Komise Indického oceánu (IOC), která vznikla v roce 1982 v Port Louis, hlavním městě Mauriciu. IOC byla institucionalizována o dva roky později prostřednictvím tzv. Victoria dohody, která byla uzavřena na Seychelách. Sdružuje pět členských států z oblasti Indického oceánu, a sice Komory, Réunion, Madagaskar, Mauricius a Seychely. Členskými státy SIDS jsou pouze Komory, Mauricius a Seychely (IOC).

Cílem organizace je podporovat a zvyšovat spolupráci v oblasti Indického oceánu. Apeluje na spolupráci v oblasti diplomacie, hospodářské a obchodní problematiky, zemědělství, rybolovu, ochrany ekosystému, kultury a vzdělání.

IOC má snahu zajistit oblast Indického oceánu, aby byla bezpečná, stabilní, otevřená a vstřícná k růstu integrace v regionu. Mezi členskými státy jsou zachovávány myšlenky demokracie, zabránění konfliktu, dosažení míru a bezpečí. Prioritou je zajistit adekvátní řešení konkrétních problémů v regionu. Podporuje sociálněekonomický rozvoj, který není v rozporu se životním prostředím, dále zvyšuje životní úroveň obyvatelstva. Mimo jiné se zabývá problematikou mořských a pobřežních zdrojů. IOC zastává názor, že pocit sounáležitosti, společná identita a propagování přírodních, kulturních zájmů, je klíčem k regionální integraci. Ostrovy spojuje příslušnost ke společnému prostoru, velké hospodářské, kulturní, zeměpisné a sociální bohatství. Výše zmíněné hodnoty organizace zdůrazňuje a zakládá na nich své strategie (IOC).

V roce 2010 vzniklo Centrum pro obnovitelné zdroje a energetickou účinnost (ECREEE). Regionální integrace může být užitečným nástrojem k začlenění problematiky a motivačních programů do politiky států. To byl jeden z hlavních důvodů vzniku centra. ECREEE vzniklo na popud Hospodářského společenství západoafrických států (ECOWAS). Centrum pracuje v patnácti zemích západní Afriky a ve dvou malých rozvojových ostrovech, Kapverd a Guinea Bissau. Spolupracuje se SIDS v oblasti energetiky ostrovních států (ECREEE).

ECREEE se zaměřuje na vytvoření příznivého prostředí pro trhy a investice do obnovitelných zdrojů energie. Koordinuje programy v regionu s dalšími partnery a zajišťuje finanční prostředky. Má za úkol aktualizovat a zjišťovat informace o energetice pro investory, slouží také jako poradní platforma v problematice udržitelné energie a obnovitelných zdrojů. V roce 2014 založila SIDS speciální Sekretariát ECREEE a v současnosti probíhá úspěšná spolupráce v rámci udržitelné energie mezi africkými SIDS (ECREEE).

V rámci Centra vznikl program Globální environmentální možnosti na Kapverdách (GEF-CV). Program je založen na posílení trvale udržitelného rozvoje a snížení celosvětových emisí skleníkových plynů, čehož by mělo být dosaženo pomocí využívání malých a středně velkých systémů pro obnovitelné zdroje. Projekt má mj. přispět k plánu kapverdské vlády snížit závislost země na dovozu fosilních paliv. Kapverdy již v roce 2012 využívaly 25 % elektřiny z obnovitelných zdrojů, v plánu je do roku 2020 zajistit 50 % z těchto zdrojů. Cíl do budoucna je zcela nahradit dovoz a na 100 % vyrábět elektřinu pomocí obnovitelných zdrojů (ECREEE).

V této kapitole bych také ráda zmínila projekt s názvem *Ocean Technology Incubator* (OTI). Jedná se o specifický druh regionální spolupráce, jehož partnery jsou Poradní výbor pro námořní obnovitelné zdroje energie a Mauricijská rada pro výzkum. OTI slouží jako platforma, která má přilákat vědce, aby využili vodní plochu okolo ostrova Mauricius. Cílem projektu je zabývat se problémy vodních zdrojů, a to pomocí inovací a výzkumu. OTI by po dokončení výzkumu měl být schopen pomoci přizpůsobit technologie, které by napomohly malým ostrovním rozvojovým státům v oblasti vodního hospodářství (SIDS-UN).

7 ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se věnovala problematice malých ostrovních rozvojových států, respektive jsem se zaměřila na jejich spolupráci, a to na regionální i na mezinárodní úrovni. V první části jsem se zabývala vymezením pojmu SIDS a následným vývojem této zvláštní skupiny v mezinárodním prostředí. Nastínila jsem tři nejdůležitější konference, jejichž výsledky se staly pilíři pro SIDS. Následující kapitola je věnována spolupráci, která ovlivňuje skupinu jako celek. V teoretické části jsem charakterizovala základní problémy, s kterými se ostrovní státy potýkají. Tato část posloužila k pochopení, že spolupráce je pro zranitelné ostrovy klíčová.

Empirická část byla rozdělena na tři části podle regionů, do kterých ostrovy geograficky patří. Jedná se o Karibik, Pacifik a AIMS, přičemž na každý region je nutné nahlížet jiným způsobem. Karibik lze považovat za nejvíce ekonomicky zaměřený, naopak Pacifik je nejvíce náchylný ke klimatickým změnám. K AIMS jsem přistupovala zcela odlišně, jelikož jde o široce vymezený region. Patří k nejvíce heterogenním, protože ostrovy se potýkají s různými druhy hrozeb, ale v rámci SIDS je spojuje zranitelnost a náchylnost k vnějším šokům, ať už ekonomickým nebo přírodním. V jednotlivých oblastech jsem hodnotila regionální spolupráci nebo integraci, abych mohla dojít k cíli této práce a zodpovězení výzkumné otázky, tedy do jaké míry jsou malé ostrovní rozvojové státy schopné fungovat bez pomoci a jaký vliv má spolupráce na ostrovy.

Spolupráce má na ostrovy zcela jistě pozitivní vliv, jelikož dochází k uvolňování napětí mezi státy, regiony začínají být více otevřené světu a zvyšuje se životní úroveň jednotlivých ostrovů. Ostrovní státy jsou schopny účastnit se mezinárodních jednání, což dříve bylo zcela výjimečné. Především díky spolupráci zvláštní skupiny SIDS mohou řešit problémové otázky na světových konferencích. Rozvoj spolupráce probíhá v každém regionu jinak, ale od vzniku

SIDS došlo k výraznému pokroku ve všech aspektech, ať už ekonomických či politických. Nejintenzivnější spolupráci je možno vidět v Pacifiku, jedním z možných důvodů je hrozba klimatických změn, která ovlivňuje všechny ostrovy v této oblasti. Státy v Pacifiku si jsou vědomi potřeby spolupracovat a integrovat, jelikož prostřednictvím silného regionálního celku budou moci konkurovat pevninským státům.

Členské státy SIDS lze považovat za značně zranitelné a náchylné na jakékoli změny, a proto jsou definovány jako zvláštní skupina. I přes zmíněné rozmanitosti regionů se ostrovy primárně zabývají otázkou udržitelného rozvoje. Dále jsou státy znevýhodňovány svou velikostí, ekonomikou, dopady na životní prostředí, domácí politikou, nedostatkem pracovních kapacit nebo migrací. Zásadním problémem jsou klimatické změny, které představují hrozbu pro všechny regiony.

Největší dopady klimatických změn přichází v podobě přírodních katastrof a ve zvyšování hladiny oceánů. V souvislosti s dopady přírodních událostí je ohrožen křehký ekosystém, který je pro obyvatele životně důležitý. Vzhledem k zvyšující se hladině oceánů se musí obyvatelé žijící na pobřeží stěhovat do vnitrozemí, což způsobuje další problémy. Klimatické změny přináší zvýšenou četnost přírodních katastrof, a ty mají ničivé dopady na ostrovy.

Vytvoření SIDS je pro ostrovní státy zcela klíčové, jelikož samotné ostrovy by sotva něco změnily bez pomoci. Skupina jako celek dosáhla řady výsad, je brána jako specifická skupina angažující se pod OSN. Cílem skupiny je podílet se na konferencích nebo mezinárodních jednání, a pokud možno zapojit se do vyjednávání se silnějšími státy. Skupina jako celek má reálnější možnost uspět než jednotlivci, ostrovy si jsou vědomi této skutečnosti, a proto se snaží vyvarovat vnitřním konfliktům.

Z mého pohledu je nejdůležitější regionální spolupráce, jelikož region, který není vnitřně jednotný, nemá šanci na úspěch. Spolupráce proto musí fungovat v první řadě na regionální úrovni. Všechny oblasti mají regionální programy nebo plány, co se zaměřují na problematiku v daném místě. Ostrovy jsou odkázány na pomoc jiných států, spolupráce v regionu mezi státy by měla být automatická. Bohužel tomu vždy tak není, každý ostrov je unikátní a chce si zachovat svá specifika, a proto bývá domluva mezi ostrovy zdlouhavá a obtížná, nejvíce tento jev lze vyzorovat v Karibiku. Oproti tomu Pacifik si je vědom své zranitelnosti a je zcela odkázán na organizaci v rámci regionu. Podle mého názoru Fórum tichomořských ostrovů je příkladnou ukázkou regionální spolupráce.

Spolupráce na mezinárodní úrovni je pro ostrovy značně specifická. Mnoho globálních organizací spolupracuje na zlepšení podmínek v regionech. Pro mezinárodní zájmy jsou malé odlehlé ostrovy neatraktivní, a proto účast na mezinárodních jednáních jsou pro SIDS velkým úspěchem.

Dojít k stanovenému cíli, zda jsou SIDS schopné fungovat bez pomoci ostatních států, je značně komplikované. Osobně si myslím, že v současném světě je to naprosto nemožné. Na druhou stranu, pokud by některé státy mohly fungovat bez pomoci nebo alespoň s minimální pomocí, zaměřila bych se na Karibik, který má podle mého názoru největší potenciál na úspěch, ale pouze v případě vybudování silné integrace.

V současné době by se řada ostrovů neobešla bez spolupráce. Ve vyspělém světě lze spolupráci chápat jako nástroj moci, pro malé ostrovní rozvojové státy je spolupráce mnohem více. Dopady spolupráce na ostrovy je možné vidět v každodenním životě. Do jisté míry díky spolupráci se ostrovy stávají otevřenější a přístupnější novým možnostem než dříve.

V důsledku klimatických změn hrozí některým ostrovům, že se stanou neobyvatelnými, v horším případě podle předpokladů zaniknou, například Tuvalu nebo Kiribati. Obyvatelé budou nuceni migrovat do jiného států, v tomto případě budou směřovat do Austrálie nebo Nového Zélandu. Těmto ostrovům, kterým hrozí v budoucnu zánik, začíná být věnována značná pozornost ve světě. Podpora jiných států a možná řešení jsou jedinou záchranou. Budoucí vývoj ostrovů je odlišný, ale v dlouhodobém měřítku značně znepokojující, jelikož je ohrožena samotná existence většiny z nich. Paradoxně ostrovy doplácí na lhostejnost jiných států. Státy, které patří k hlavním producentům emisí, by měly o to více spolupracovat a podporovat malé ostrovy, které jsou na nich závislé.

8 SEZNAM LITERATURY

8.1 Knihy a články

Banks, Glenn – McGregor, Andrew (2011). Pacific ‘Solutions’ and Imaginaries: Reshaping Pacific relations or re-colonising the ‘sea of islands’? *Asia Pacific Viewpoint* 52 (3), s. 233–235.

Betzold, Carola (2010).

‘Borrowing’ Power to Influence International Negotiations: AOSIS in the Climate Change Regime, 1990–1997. *Politics* 30 (3), s. 131–48.

Campbell, Michael (2014). The impact on the Caribbean basin initiative program on the economic growth & development in the english speaking Caribbean region. *Journal of Economics & Economic Education Research* 15 (3).

Dornan, Matthew (2014). Access to electricity in small island developing states of the pacific: issues and challenges. *Renewable and sustainable energy reviews* 31(March 2014), s. 726–735.

Firth, Stewart (2007). Pacific Islands Trade, Labor, and Security in an Era of Globalization. *The Contemporary Pacific* 19 (1), s. 111–135.

Fry, Ian (2005). Small Island Developing States: Becalmed in a Sea of Soft Law. *Review of European Community & International Environmental Law* 14 (2), s. 88–99.

Gaskin, Pamela – Nielsen, Anders – Willie, Douladel – Durant, Tara (2014). Early Childhood Nutritional Status in CARICOM Countries: An Overview with respect to Five Nutrition Related Millennium Development Goals. *Journal of Environmental & Public Health* 2014, s. 1–10.

Chasek, Pamela (2005). Margins of Power: Coalition Building and Coalition Maintenance of the South Pacific Island States and the Alliance of Small Island States. *Review of European Community & International Environmental Law* 14 (2), s. 125–137.

Christensen, Andreas E. – Mertz, Ole (2010). Researching Pacific island livelihoods: Mobility, natural resource management and nissology. *Asia Pacific Viewpoint* 51 (3), s. 278–287.

Jermář, Milan (2011). Globální změna: cesta za světového chaosu do budoucnosti (Praha: Aula).

Jupiter, Stacy – Mangubhai, Sangeeta – Kingsford, Richard T. (2014). Conservation of Biodiversity in the Pacific Islands of Oceania: Challenges and Opportunities. *Pacific Conservation Biology* 20 (2), s. 206–220.

Kumar, Vikas (2015). Searching fo r Pacific climate change solutions. *New Zealand International Review* 40 (1), s. 18-21.

Latin America Monitor (2014). Business Monitor International's monthly regional report on political risk and macroeconomic prospects. *Business Monitor International* 31 (12), s. 1–12.

Marques, Rui Cunha - Simões Pedro – Berg, Sanford (2013). Water sector regulation in small island developing states: an application to Capo Verde. *Water Policy* 15 (1), s. 153–169.

McSweenley, Carol – New, Mark – Lizcano, Gabriela – Lu, Xiaofei (2010). The UNDP Climate Change Country Profiles. *Bulletin of the American Meteorological Society* 91 (2), s. 157–166.

Moreira, Mesquita – Mendoza, Eduardo (2007). Regional Integration: What Is in It for CARICOM? *Economia: Journal of the Latin American and Caribbean Economic Association* 8 (1), s. 97–137.

Nath, Shyam–Roberts, John L–Madhoo, Nisha Yeti (2010). *Saving Small Island Developing States: Environmental and Natural Resource Challenges* (London: Commonwealth Secretariat).

Nunn, Patrik D. (2013). The end of the Pacific? Effects of sea level rise on Pacific Island livelihoods. *Singapore Journal of Tropical Geography* 34 (2), s. 143–171.

Nurse, Leonard – Moore, Rawleston (2005). Adaptation to Global Climate Change: An Urgent Requirement for Small Island Developing States. *Review of European Community & International Environmental Law* 14 (2), s. 100–107.

O’Brien, Derek (2011). CARICOM: Regional Integration in a Post-Colonial World. *European Law Journal* 17 (5), s. 630–648.

Rolfe, Jim (2001). The PacificWay: Where ‘Non-Traditional’ is the Norm. *International Negotiation* 5 (3), s. 427–448.

Sampson, Samuel – Branch Vital, Angela (2013). US Remittances to the Caribbean, Jamaica and Trinidad & Tobago. *International Migration* 51, s. 70–83.

Slade, Tuiloma Neroni (2013). A Strategy to support development in the Pacific. *International Trade Forum* 2013 (3), s. 26–27.

Van Alphen, Klaas – van Sark, Wilfried G.J.H.M – Hekkert, Marko P. (2007). Renewable energy technologies in the Maldives -determining the potential. *Renewable & Sustainable Energy Reviews* 11 (8), s. 1650–1674.

Wade, Robert (2012). The Fight over the Global Development Agenda: How the West Tries to Marginalise UNCTAD. *Intereconomics/Review of European Economic Policy* 47 (5), s. 304–306.

8.2 Internetové zdroje

AOSIS (2012): *Alliance of Small Island States* (<http://aosis.org/about/>, 28. 2. 2015)

BBC (2008). *Hurricane ike barrels over cuba*, 10. 9. 2008 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7603319.stm>, 15. 3. 2015).

CARICOM a. *Caricom member states* (http://www.caricom.org/jsp/community/member_states.jsp?menu=community, 16. 3. 2015).

CARICOM b. *Caribbean Community Climate Change Centre -CCCC* (<http://www.caricom.org/jsp/community/ccccc.jsp?menu=community>, 15. 3. 2015).

CCRIF. *About us – Caribbean Catastrophe Risk Insurance Facility* (<http://ccrif.org/content/about-us>, 15. 3. 2015).

CEPAL. *About the Economic Commission for Latin America and the Caribbean* (<http://www.cepal.org/en/about>, 15. 3. 2015).

Coalition for the international criminal court. *Pacific Islands Forum* (<http://www.iccnw.org/?mod=pacificislandforum>, 21. 3. 2015).

Commission ocean indien – IOC. *IOC missions* (<http://commissionoceanindien.org/a-propos/qui-sommes-nous/>, 22. 3. 2015).

Commonwealth. *Belize: History* (<http://thecommonwealth.org/our-member-countries/belize/history>, 20. 4. 2015).

Ecowas centre for renewable energy and energy efficiency-ECREEE a. *Overview ECREEE* (<http://www.ecreee.org/page/overview-ecreee>, 24. 3. 2015).

Ecowas centre for renewable energy and energy efficiency-ecreee (2015b). *Global environment facility - cabo verde-gef-cv* (<http://www.ecreee.org/page/global-environment-facility-cabo-verde-gef-cv>, 24. 3. 2015).

FAO. *About Food and Agriculture Organization of the United Nations* (<http://www.fao.org/about/what-we-do/en/>, 14. 3. 2015).

FFA. *Welcome to the pacific islands forum fisheries agency* (<https://www.ffa.int/about>, 20. 3. 2015).

GLISPA. *A Global Opportunity* (<http://glispa.org/about>, 2. 3. 2015).

Malos, Anna (2002). WSSD Success or Failure? *Global Policy Forum* (<https://www.globalpolicy.org/component/content/article/177/31745.html>, 2. 3. 2015).

Ministry of Industry, Trade and Tourism – MITT. *The Pacific Island Countries Trade Agreement-PICTA* (<http://www.mit.gov.fj/index.php/divisions/trade-division/regional-trade-agreement/the-pacific-island-countries-trade-agreement-picta>, 21. 3. 2015).

Oxford dictionaries. *Incrementalism* (<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/incrementalism>, 20. 4. 2015).

Programme of Action for the Sustainable Development of SIDS (<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/priority-areas/sids/about-unesco-and-sids/mauritius-strategy/>, 3. 3. 2015).

SIDSnet a. *Water and Sanitation* (<http://www.sidsnet.org/water-and-sanitation>, 2. 3. 2015).

SIDSnet b. *UN Conference on Environment and Development – UNCED* (<http://www.sidsnet.org/about-sids/unced>, 2. 3. 2015).

SIDSnet c. *Barbados Programme of Action - BPOA* (<http://www.sidsnet.org/about-sids/bpoa>, 3. 3. 2015).

SIDSnet d. *Five-year review of the Mauritius Strategy of Implementation -MSI+5* (<http://www.sidsnet.org/about-sids/msi5>, 3. 3. 2015).

SIDSnet e. *United Nations Conference on Sustainable Development - Rio+20* (<http://www.sidsnet.org/about-sids/rio20>, 5. 3. 2015).

SIDSnet f. *AIMS-Atlantic, Indian Ocean and South China Sea* (<http://www.sidsnet.org/regions/31/AIMS%20%28Atlantic%2C%20Indian%20Ocean%20and%20South%20China%20Sea%29>, 22. 3. 2015).

SIDSnet g. *Mauritius - Land Resources* (<http://www.sidsnet.org/country-profiles/mauritius>, 22. 3. 2015).

SIDSnet h. *Singapore* (<http://www.sidsnet.org/country-profiles/singapore>, 22. 3. 2015).

SIDS-UN (2014). *SIDS Accelerated Modalities of Action [S.A.M.O.A.] Pathway* (<http://www.sids2014.org/index.php?menu=1537>, 5. 4. 2015).

SIDS-UN. *Ocean Technology Incubator* (<http://www.sids2014.org/index.php?page=view&type=1006&nr=2626&menu=1507>, 24. 3. 2015).

SPREP. *Strategic Priorities - The Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme* (<http://www.sprep.org/about-us>, 20. 3. 2015).

Sustainable development-UN a. *BPoA+5 (1999) - Five-year review of the Barbados Programme of Action* (<https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=13&nr=366&menu=1016>, 3. 3. 2015).

Sustainable development-UN b. *Member the AIMS* (<https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1521>, 21. 3. 2015).

The Pacific Islands Forum Secretariat. *The Pacific Islands Forum: About Us* (<http://www.forumsec.org/pages.cfm/about-us/>, 20. 3. 2015).

UNCTAD. *Small Island Developing States-SIDS* (<http://unctad.org/en/Pages/ALDC/Small%20Island%20Developing%20States/UN-recognition-of-the-problems-of-small-island-developing-states.aspx>, 14. 3. 2015).

UNDP (2014). *The Millennium Development Goals Report 2014*. 7 July 2014(<http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/the-millennium-development-goals-report-2014.html>, 13. 3. 2015).

UNDP. *Sustainable development* (<http://www.undp.org/content/undp/en/home/ourwork/sustainable-development/overview.html>, 14. 3. 2015).

Undp-alm. *Cape verde national adaptation programme of action-napa* (<http://www.undp-alm.org/projects/cape-verde-national-adaptation-programme-action-napa>, 22. 3. 2015).

UNEP-GEOSIDS (2014). *Global environment Small island developing states outlook* (<http://www.unep.org/publications/>, 1. 4. 2015).

UNEP a. *Regional Seas Programme* (<http://www.unep.org/regionalseas/programmes/unpro/caribbean/>, 19. 3. 2015).

UNEP b. *Cep - protecting our caribbean sea & securing our future* (<http://www.cep.unep.org/about-us>, 15. 3. 2015).

UNEP c. *Assessment & management of environmental pollution* (<http://cep.unep.org/content/about-cep/amep/assessment-management-of-environmental-polution-amep>, 15. 3. 2015).

UNEP d. *SPAW protocol* (<http://www.cep.unep.org/content/about-cep/spaw/spaw>, 15. 3. 2015).

UNEP e. *Communication, education, training and awareness* (<http://cep.unep.org/content/about-cep/ceta/ceta>, 15. 3. 2015).

UNESCO (2014). *UNESCO commits to develop an action plan based on the SAMOA Pathway for Small Island States*, 8. 9. 2014 (http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/unesco_commits_to_develop_an_action_plan_based_on_the_samoa_pathway_for_small_island_states/#.VS_iEfmsX1Y, 5. 3. 2015).

UNESCO a. *Mauritius Strategy for the Further Implementation of the*

UNESCO b. *Climate Change and Sea-Level Rise* (<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/priority-areas/sids/climate-change/>, 5. 4. 2015).

UNESCO c. *Taking Stock, Looking Forward* (<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/priority-areas/small-island-developing-states>, 14. 3. 2015).

UN-OHRLLS (2011). *Small Island Developing States: Small Islands Big(ger) Stakes* (<http://unohrlls.org/custom-content/uploads/2013/08/SIDS-Small-Islands-Bigger-Stakes.pdf>, 5. 3. 2015).

UN-OHRLLS. *About Small island developing states* (<http://unohrlls.org/about-sids/>, 14. 3. 2015).

WMO. *WMO SIDS Members* (<https://www.wmo.int/sids/content/wmo-sids-members-0>, 2. 3. 2015).

WTO. *Understanding the World trade organization* (https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_we_do_e.htm, 14. 3. 2015).

WTO. *Update Phase 2: Development and related issues* (https://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/negs_bkgrnd28_ph2devt.etc_e.htm, 2. 3. 2015).

9 RESUMÉ

The aim of this bachelor thesis is an influence of cooperation between worldwide organizations, other states, and the Small island developing states (SIDS). States which belong to the group of SIDS are vulnerable because of their location and are dependent on international aid. SIDS are highly susceptible to climate changes. The biggest threat for those island states is rising of sea level. That situation could eventually caused vanishing of some the island states. Another problems for the islands are natural disasters which are caused by climate changes. Except of climate changes the SIDS struggles with problems such as isolation, poverty, inefficient economy or migration. Each of the island is unique for its fauna and flora. Coral reefs are also a significant part of the islands uniqueness. The coral reefs are being destroyed not only by climate changes but also by human pollution. However, the islands are not able to solve the problems by themselves.

The SIDS are divided according to geographic location of its members into the region of the Caribbean, Pacific and AIMS. All of the regions face similar problems. Each region has a different priorities though. Each region has its problems with the climate, economy or poverty, but also in other areas. The Caribbean region is focused more on the economy. The Pacific region is more affected by the climate changes and AIMS has problems with isolation and with size of the region.

Cooperation in above mentioned areas is vital. The thesis is focused on regional cooperation because it is a headstone for wider cooperation. Small island developing states may be more independent in the future, but currently they are entirely dependent on cooperation with other countries, organizations or alliances.

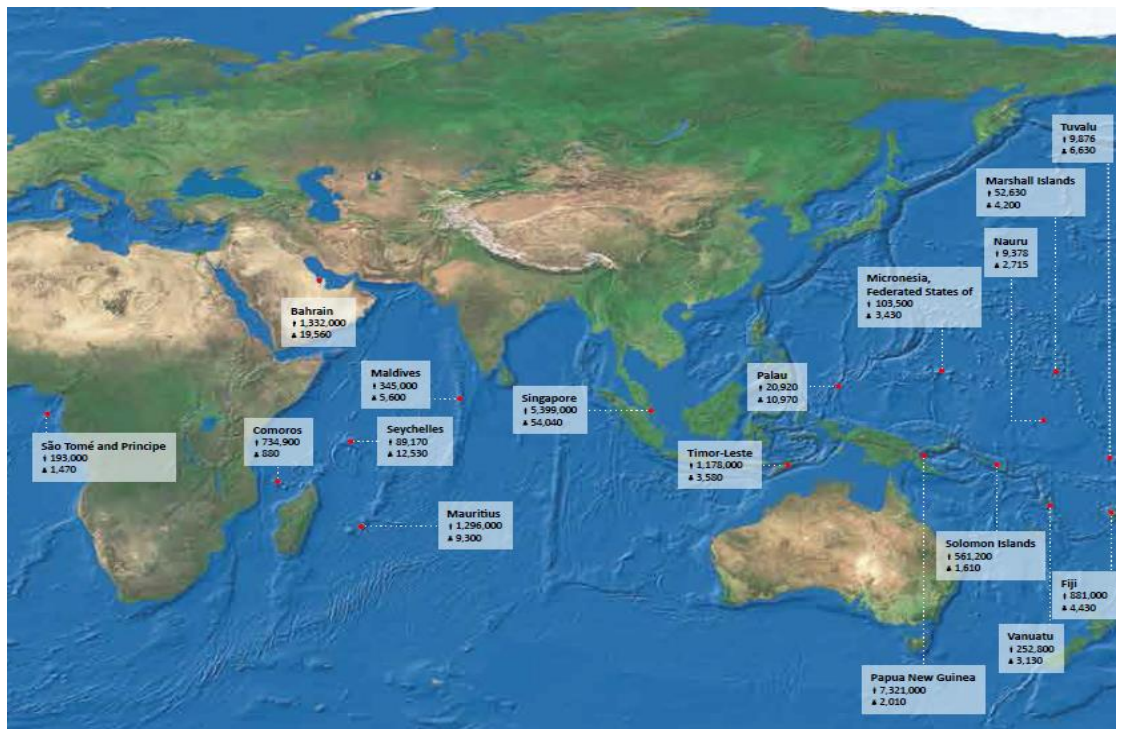
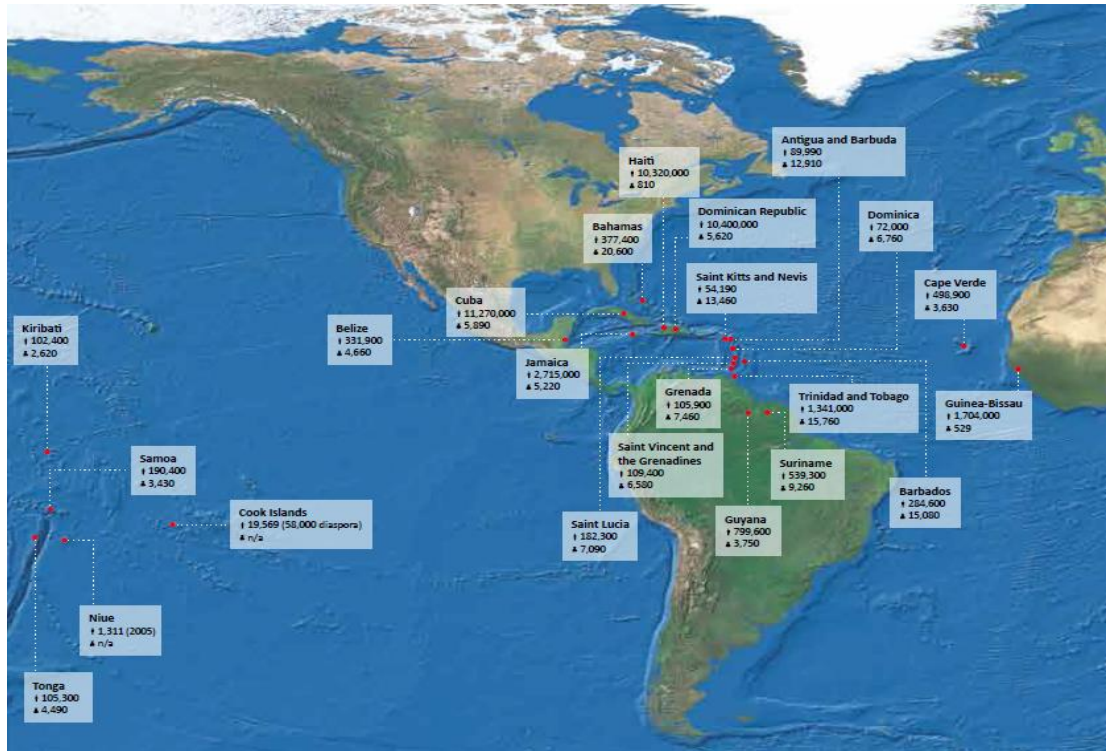
10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapy členských států SIDS

Příloha č. 2: Schéma tzv. soft law dokumentů

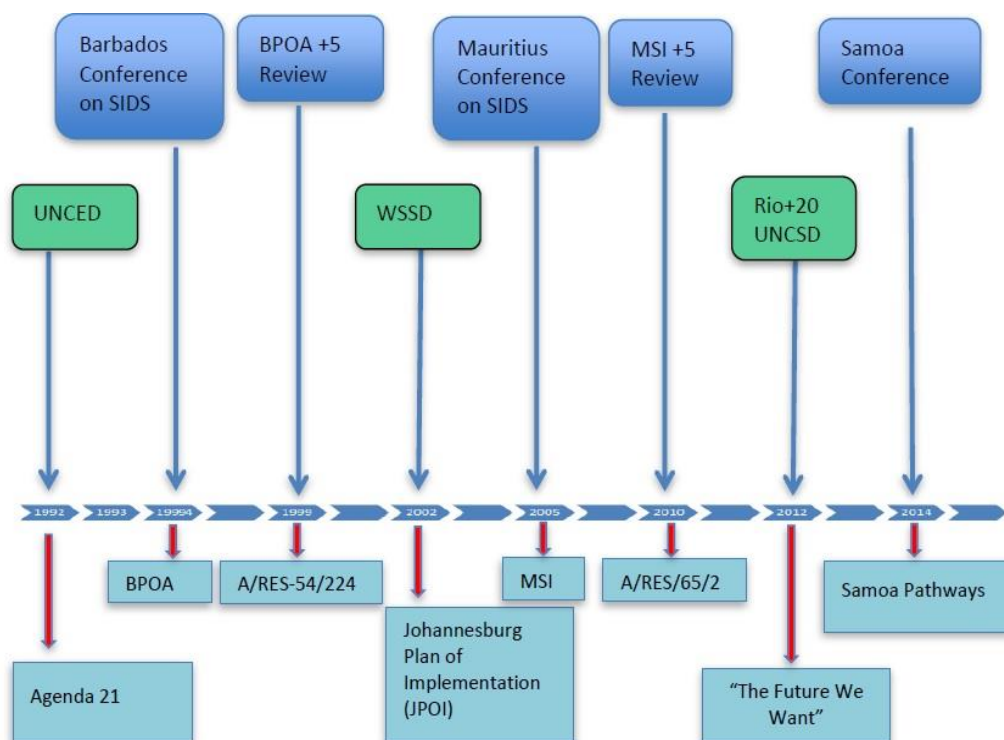
Příloha č. 3: Výplaty zemím postižených katastrofou v rámci CCRIF

Příloha č. 1: Mapy členských států

Zdroj: UNEP-GEO SIDS

Příloha č. 2: Schéma tzv. soft law dokumentů

Zdroj: SIDSnet

Poznámka: Schéma znázorňuje vývoj SIDS v letech 1992 až 2014. V horní části se nachází všechny významné konference a jednání, modrá barva představuje konference SIDS (Konference na Barbadosu, Barbados akční program + 5, Konference na Mauriciu, Strategie Mauricius + 5 a poslední Konference v Samoe). Zelená barva náleží světovým jednáním (Konference OSN o životním prostředí a rozvoji, Světový summit o udržitelném rozvoji a Konference OSN o životním prostředí po 20 letech známá též jako RIO+ 20). V dolní části jsou zobrazeny výsledky jednání (Agenda 21, Barbados akční program, přezkoumání BPOA, Implementační plán z Johannesburgu, Mauricius strategie, přezkoumání MSI, rezoluce OSN s názvem Budoucnost chceme a Samoa cesta).

Příloha č. 3: Výplaty zemím postižených katastrofou v rámci CCRIF

Událost	Země	Výplaty
Zemětřesení, 29. listopadu 2007	Dominika	528 021
Zemětřesení, 29. listopadu 2007	Svatá Lucie	418 976
Tropický cyklón IKE, září 2008	Turks a Caicos	6 303 913
Zemětřesení, 12. ledna 2010	Haiti	7 753 579
Tropický cyklón EARL, srpen 2010	Anguilla	4 282 733
Tropický cyklón THOMAS, říjen 2010	Barbados	8 560 247
Tropický cyklón THOMAS, říjen 2010	Svatá Lucie	3 241 613
Tropický cyklón THOMAS, říjen 2010	Svatý Vincent a Grenadiny	1 090 388
Tropický cyklón GONZALO, říjen 2014	Anguilla	493 465
Ekonomické dno, 7. - 8. listopadu 2014	Anguilla	559 249
Ekonomické dno, 7. - 8. listopadu 2014	Svatý Kryštof a Nevis	1 055 408
Ekonomické dno, 7. - 8. listopadu 2014	Barbados	1 284 882
Za období 2007 – 2014		35 572 474

Zdroj: přeloženo autorkou dle CCRIF.

Poznámka: Výplaty jsou uvedeny v amerických dolarech. Tabulka zobrazuje jednotlivé výplaty od vzniku organizace (2007).